

PROGRAMI EVROPSKE ZAJEDNICE

★ Europe for Citizens

★ Security and Safeguarding Liberties

★ IDABC

★ Lifelong Learning Programme

★ Safer Internet Plus

★ Fiscalis 2013

★ TEMPUS IV

★ Culture 2007

★ Hercule

★ SESAR

★ FP7

★ Youth in Action

★ ERASMUS MUNDUS II

★ MEDIA 2007

★ Customs 2013

★ MARKO POLO II

★ Progress

★ LIFE +

★ Pericles

★ Fundamental Rights and Justice Framework Program

PROGRAMI EVROPSKE ZAJEDNICE

Autorka
Jasminka Kronja

Izdavači
Fond za otvoreno društvo
Knekinje Ljubice 14, Beograd
www.fosserbia.org
Evropski pokret u Srbiji
Kralja Milana 31, Beograd
www.emins.org

Za izdavače
Jadranka Jelinčić
Maja Bobić

Lektura i korektura
Marija Todorović

Kompjuterska obrada i dizajn
Igor Sandić

Tiraž
1000 kom.

ISBN: 978-86-82391-39-5

Štampa
Mladost grup doo, Loznica

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Narodna biblioteka Srbije, Beograd
327.39 (4-672EU)
323.174 (4-672EU)
339.923 : 061 . 1EU

Kronja, Jasminka, 1950 –
Programi Evropske zajednice / [autor Jasminka Kronja]. – Beograd : Fond za otvoreno društvo : Evropski pokret u Srbiji, 2009 (Loznica: Mladost grup). – 64 str. ; 24 cm

Podaci o autorki preuzeti iz impressuma. – Tiraž 1 000. – Str. 7-8: Predgovor / Gordana Lazarević. – Napomene uz tekst – Bibliografija: str. 63

ISBN 978-86-82391-39-5

a)Evropska unija – Regionalna politika
b)Regionalna saradnja – Evropa
COBISS. SR – ID 155080204

Sadržaj

■ Predgovor	5	Marko Polo II (<i>Marco Polo</i>)	43
		SESAR	44
		LIFE +	46
■ I	11	■ VI	49
Evropa i građani	11	Zdravlje, potrošači	49
Evropa za građane (<i>Europe for Citizens</i>)	11	Zaštita javnog zdravlja	49
		Zaštita potrošača	50
■ II	13	■ VII	53
Obrazovanje, mladi, kultura	13	Pravosuđe, bezbednost, slobode	53
Integrisani program za doživotno učenje	13	Okvirni program „Osnovna prava i pravosuđe“	53
TEMPUS IV	15	Okvirni program „Bezbednost i zaštita sloboda“	60
ERASMUS MUNDUS II	18	Okvirni program „Solidarnost i upravljanje migracionim tokovima“	64
Omladina u akciji (<i>Youth in Action</i>)	20	Finansijski instrument za civilnu zaštitu	66
Kultura 2007 (<i>Culture 2007</i>)	22	■ VIII	69
■ III	25	Finansije, carina	69
Nauka, tehnološki razvoj, konkurentnost	25	FISKALIS (<i>Fiscalis 2013</i>)	69
Sedmi okvirni program za istraživanja, tehnološki razvoj i ogledne aktivnosti	25	HERKUL (<i>Hercule</i>)	70
Okvirni program za konkurentnost i inovativnost	28	PERIKLE (<i>Pericles</i>)	72
Sigurniji Internet Plus (<i>Safer Internet Plus</i>)	32	CARINA (<i>Customs 2013</i>)	73
IDABC	34	■ IX	75
MEDIA 2007	36	Napomene	75
■ IV	39	I Korisni saveti	75
Zapošljavanje, socijalna politika	39	■ Izvori informacija	79
Progres (<i>Progress</i>)	39	■ Podsetnik	81
■ V	43		
Transport, životna sredina	43		

Predgovor

Ovo je druga brošura koju je uredio Evropski pokret u Srbiji, a koja se odnosi na upoznavanje javnosti sa programima Evropske zajednice koji pokrivaju različite oblasti – od kulture, svih vrsta obrazovanja, mobilnosti građana Evrope, jačanja konkurentnosti i nastojanja da zemlje Evropske unije zauzmu vodeće mesto u istraživačkom radu. Od vremena objavljivanja prve brošure do ove druge, mnogo toga se promenilo. Srpska demokratska javnost jasno je pokazala svoju opredeljenost za evropsku budućnost Srbije. Prelomilo se, potpisan je i potvrđen Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju. Takođe, Srbija je kroz svoje druge aktivnosti u okviru procesa pristupanja, pokazala i dokazala svoju spremnost da ozbiljno podrži koncept regionalne saradnje, da u dijalogu sa svojim susedima, bili oni u EU ili ne, stvori dovoljno zajedničkih programa i projekata koji će pokrenuti procese povezivanja, pre svega, ekonomskog. Prvo je stvorena zona slobodne trgovine, a zatim je Srbija pristupila i CEFTI. Stvaraju se osnove zajedničke energetske i saobraćajne politike – stvorena je Energetska zajednica, a na putu je i stvaranje transportne zajednice, aktivno se učestvuje u programima susedske saradnje. Svojom aktivnom ulogom u programima susedske i teritorijalne saradnje, Srbija je pokrenula inicijativu da se u okviru prepristupnih fondova (IPA) iz fondova EU finansira i saradnja između zemlja Zapadnog Balkana, koje su još u fazi pristupanja EU.

Evropska komisija je pratila razvoj odnosa u regionu i napredak u procesu pristupanja. Prepoznavši izuzetno velike potrebe regiona za obnovom prekinutih odnosa saradnje na nekada jedinstvenom prostoru, ali i siromaštvo izazvano konfliktima tokom poslednje decenije 20. veka, Evropska komisija je otvorila mogućnost da sve zemlje u regionu, srazmerno svojim sposobnostima i interesima pristupe i korišćenju dodatnih sredstava iz različitih fondova Zajednice. Ta sredstva su dodatni vid pomoći, ali uslovljen time da svako, ko želi učešće u programima Zajednice, mora godišnje uplaćivati sopstveni doprinos budžetima programa u kojima učestvuje. Princip je jednostavan - zemlja bira programe za koje ima najveći interes, ali i kapacitet za pripremu projekata i potrošnju sredstava po pravilima Evropske unije, a projekti se biraju po principima konkurencije – sredstva dobijaju samo najbolje vrednovani projekti.

Iako doprinos budžetu programa izgleda kao veoma težak uslov, on je olakšan time što se deo sredstava obezbeđuje iz prepristupnih fondova dodeljenih određenoj zemlji. Na taj način, u početnom periodu sticanja iskustava u učešću i realizaciji ovih programa direktan teret je podeljen između nacionalnog budžeta i budžeta prepristupne pomoći.

Učešće u programima Zajednice ima dvostruku važnost. Prvo, spremnost da se učestvuje u ovakvim programima pokazuje zrelost u procesu evropskog integrisanja. Učesnici se upoznaju sa vrlo zahtevnim pravilima pripre-

me i realizacije projekata, ali istovremeno dobijaju mogućnost korišćenja dodatnih sredstava pomoći (do 80% vrednosti projekta). Zatim, uspostavlja se saradnja sa partnerima iz zemalja članica EU, stiču se reference i podstiču i drugi vidovi saradnje partnera.

Učešće u programima Zajednice je veliki izazov, jer mnogi koji imaju ideje koje odgovaraju ciljevima pojedinačnih programa moraju da prođu veliku školu rada po vrlo striktnim pravilima, kako bi ih razvili do prihvaćenog i uspešno realizovanog projekta.

Republika Srbija je dosad prijavila učešće u četiri programa Zajednice – Sedmi okvirni istraživački program (FP7), Program za zapošljavanje i socijalnu solidarnost (Progres), Program Kultura 2007. i Program za konkurentnost i inovativnost.

Ovaj pregled programa Zajednice od izuzetnog je značaja za širu javnost, odnosno potencijalne učesnike: da se bliže upoznaju sa osnovnim ciljevima programa, da dobiju uvid koje državne ili institucije Evropske komisije mogu da im obezbede odgovarajuću podršku, ali isto tako da se pokrenu inicijative za pristupanje ostalim programima i da se započne izgradnja odgovarajućih institucija koje će ubuduće vršite poslove vezane za pojedine programe Zajednice. To se, pre svega, odnosi na programe vezane za obrazovanje i mlade, njihovu pripremu da jednog dana budu građani Srbije i Evrope sposobni da svojim znanjem afirmišu nacionalno nasleđe u evropskom prostoru.

Gordana Lazarević

Ekonomska, socijalna i politička integracija zemalja članica Evropske unije znači da ove zemlje moraju da donose zajedničke odluke o mnogim pitanjima i zbog toga definišu zajedničke politike u nizu različitih oblasti. Radi sprovođenja dogovorenih politika utvrđuju se višegodišnji programi Zajednice, akcioni planovi za ostvarivanje utvrđenih ciljeva sa finansijskom podrškom iz budžeta EU.

Do 1997. godine ovi programi su bili namenjeni isključivo članicama EU, a zatim je, u okviru intenzivnijih priprema tadašnjih zemalja kandidata za članstvo, počelo postepeno otvaranje programa i za ove zemlje. Programi Zajednice, takođe, predstavljaju jedan od značajnih instrumenata prepristupne strategije EU i omogućavaju neposredno upoznavanje zemalja kandidata za članstvo u EU i njihovih građana sa politikama i metodama rada Unije.

Na sastanku Evropskog saveta u Solunu juna, 2003. godine Evropska unija je odlučila, između ostalog, da otvori programe Zajednice za zemlje Zapadnog Balkana po prilagođenom modelu, koji je bio primenjen za tadašnje kandidate.

Prvi korak je bio zaključivanje okvirnih sporazuma sa svakom zemljom posebno, uključujući Srbiju i Crnu Goru (potpisan 22. novembra, 2004. godine, a stupio na snagu jula, 2005.), čime je stvoren pravni osnov i utvrđeni opšti principi učešća u programima Zajednice.

Međutim, za punopravno učešće svake pojedinačne zemlje u programima Zajednice mora se uspostaviti pravna osnova u vidu potpisivanja Memoranduma o razumevanju sa Evropskom komisijom za svaki od programa i obezbediti finansijska kontribucija, s obzirom da se programi finansiraju iz budžeta EU samo za zemlje članice. Memorandum o razumevanju utvrđuje pravila učešća u programu, uključujući finansijske i administrativne kapacitete (npr. finansijska kontrola, zadovoljavajući broj ljudi koji radi na njihovoj implementaciji, visinu finansijske kontribucije i dinamiku uplate, mehanizme učešća u upravljanju programom i dr). Učešće postaje pravosnažno kada se uplati finansijska kontribucija.

Tekući programi Zajednice definisani su za budžetski period 2007-2013 i kao što je za svaki ciklus karakteristično, sadržajno i organizaciono prate aktuelne prioritete Evropske unije. Za novu generaciju programa karakteristično je integrisanje više prethodnih programa u veće okvirne programe u cilju veće efikasnosti, povećanja budžeta, jedinstvene upravljačke strukture, pojednostavljivanja procedure, većeg stepena decentralizacije, većeg učešća nacionalnih agencija u implementaciji određenih aktivnosti. Tekući programi su, pre svega, usmereni na realizaciju Lisabonske strategije EU usvojene 2000. godine sa strateškim ciljem da EU do 2010. godine postane najkonkurentnija i najdinamičnija privreda sveta zasnovana na znanju.

Republici Srbiji je već kao potencijalnom kandidatu za članstvo u EU formalno otvoreno učešće u većini programa Zajednice, a kada dobije status kandidata broj programa u koje može da se uključi biće veći.

U dokumentu Evropske komisije »Western Balkans: Enhancing the European perspective» (aneks, tabela o programima EZ)¹ Komisija je preporučila zemljama potencijalnim kandidatima, uključivanje u nekoliko programa Zajednice, kao što su program Kultura 2007, MEDIA, Sigurniji internet plus, IDABC, Carina, Fiskalis, Evropa za građane, Konkurentnost i inovativnost – CIP, Progres i Sedmi okvirni istraživački program.

Republika Srbija se tokom 2007-2008. godine uključila punopravno u sledeće programe Zajednice: Sedmi okvirni istraživački program, Program za zapošljavanje i socijalnu solidarnost - Progres, Program Kultura 2007, Program za konkurentnost i inovativnost –

pod-program za preduzetništvo i inovacije (EIP), a najavljeno je uključivanje i u neke druge programe. Takođe, Srbija učestvuje u posebnim obrazovnim programima Zajednice koji su namenjeni širem krugu zemalja nečlanica EU – TEMPUS i Erasmus Mundus.

Treba napomenuti da se deo finansijskog učešća Republike Srbije za učešće u programima Zajednice može pokriti iz sredstava Instrumenta za pretprijetnu pomoć (IPA) namenjenih Republici Srbiji i to samo do određenog iznosa. Predviđeno je uključivanje u tri do pet programa godišnje sa tendencijom smanjenja iznosa sufinansiranja i povećanja udela iz budžetskih sredstava Srbije. To znači da je potrebno osmišljeno planirati postupno uključivanje u programe Zajednice u kontekstu širih prioriteta i potreba u procesu evropske integracije i sprovođenja domaćih reformi. Pre donošenja odluke o pristupanju određenom programu neophodno je proceniti stepen pripremljenosti zemlje da učestvuje u programu, imajući u vidu da se uplaćeno finansijsko učešće ne vraća. Pojedine zemlje članice EU osnivaju posebne agencije ili kroz saradnju sa nevladinim sektorom sprovode intenzivnu edukaciju potencijalnih učesnika u programima Zajednice i na taj način obezbeđuju veću efikasnost učešća i korist koja prevazilazi uložena sredstva.

Iskustvo zemalja kandidata u poslednjem talasu proširenja pokazalo je da je učešće u programima Zajednice značajan put pripreme za članstvo, koji je omogućio ovim zemljama i

njihovim građanima bliže upoznavanje sa politikama i načinom funkcionisanja EU i osposobio ih da primenjuju pravne propise EU.

Za Republiku Srbiju učešće u programima Zajednice znači neposredno upoznavanje institucija i građana sa sistemom vrednosti Evropske unije, sa njenim politikama u različitim oblastima, pravnim propisima i njihovom primenom u praksi, uspešnim rešenjima i iskustvima drugih evropskih zemalja, kao i načinom i pravilima funkcionisanja EU. Učešće u programima Zajednice značajan je korak u pripremi za korišćenje drugih instrumenata pomoći EU u budućnosti, kao što su kohezioni i strukturni fondovi Evropske unije.

U brošuri pred vama ukratko je predstavljeno 26 programa Zajednice iz raznih oblasti: obrazovanje, kultura, mladi, zapošljavanje i socijalna solidarnost, zdravstvo, zaštita potrošača, naučno-tehnološka istraživanja i inovacije, mala i srednja preduzeća, energetika, transport, životna sredina, bezbednost, unutrašnji poslovi, pravosuđe i druge.

Sticanjem statusa kandidata za članstvo u Evropskoj uniji Republika Srbija će moći da učestvuje u svih 26 programa Zajednice.

¹ Western Balkans: Enhancing the European perspective, COM (2008) 127, Brussels, 5.3.2008. http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/balkans_communication/western_balkans_communication_050308_en.pdf i Aneks SEC (2008) 288, Brussels, 5.3.2008. http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/balkans_communication/western_balkans_communication_050308_annex_en.pdf

I Evropa i građani

EVROPA ZA GRAĐANE *Europe for Citizens*

Vreme trajanja: 2007-2013. god.
Budžet: 215 miliona EUR

Širi cilj programa je promocija koncepta »aktivnog evropskog građanstva« u smislu pružanja mogućnosti građanima za interakciju i učešće u izgradnji Evrope kakvu žele, demokratske i ujedinjene uz poštovanje kulturne raznolikosti. Podstiče aktivno učešće građana u procesu evropske integracije.

Ciljevi:

- omogućiti građanima aktivno učešće u evropskim poslovima koji su za njih od posebnog interesa;
- jačati osećanje evropskog identiteta zasnovanog na zajedničkim vrednostima, istoriji i kulturi;
- negovati osećanje pripadnosti Evropskoj uniji njenih građana;
- jačati tolerantnost i uzajamno razume-

vanje evropskih građana poštujući kulturnu i jezičku raznolikost, i unapređivati inter-kulturalni dijalog.

Aktivnosti:

- *Aktivni građani za Evropu* – bratimljenje gradova i projekti direktnog uključivanja građana u evropske procese;
- *Aktivno civilno društvo za Evropu* – strukturna podrška organizacijama civilnog društva na evropskom nivou i podrška projektima koje iniciraju organizacije civilnog društva;
- *Zajedno za Evropu* – finansiranje studija, anketa, ispitivanja javnog mnjenja u cilju boljeg razumevanja koncepta aktivnog građanstva, kao i podrška projektima informisanja šire javnosti o relevantnim aktivnostima na evropskom nivou;
- *Aktivno evropsko sećanje* – podrška akcijama koje se odnose na poštovanje i informisanje o istorijskoj istini o nacizmu i staljinizmu, kao i aktivnostima usmerenim na prevazilaženje problema iz prošlosti i izgradnju zajedničke budućnosti.

Implementacija:

Izvršna agencija za obrazovanje, audiovizuelnu oblast i kulturu (EACEA) zadužena je za administrativno upravljanje programom. Dodeljuju se dve vrste grantova: grantovi za projekte i grantovi za operativni budžet

nevladinih organizacija koje promovišu koncept aktivnog građanstva.

Učešće Srbije:

U dokumentu EK „Western Balkans: Enhancing the European perspective“ (aneks, tabela o programima EZ) Komisija je preporučila zemljama potencijalnim kandidatima uključivanje u ovaj program.

Detaljnije informacije:

Informacije o programu – internet stranica Evropske komisije:

http://ec.europa.eu/citizenship/index_en.html

Informacije o programu – internet stranica EACEA:

http://eacea.ec.europa.eu/citizenship/index_en.htm

Obrazovanje, mladi, kultura

INTEGRISANI PROGRAM ZA DOŽIVOTNO UČENJE *Integrated Programme in the Field of Life-Long Learning*

Imajući u vidu izuzetno značajnu ulogu obrazovanja i stručnog usavršavanja u izgradnji evropskog društva zasnovanog na znanju, osnovni cilj ovog programa je realizacija dugoročnih razvojnih ciljeva EU, posebno ciljeva Lisabonske strategije, Bolonjskog i Kopenhagenskog procesa. Program je objedinio, ranije odvojena, četiri specifična programa: Komenius, Erasmus, Leonardo da Vinči i Grundtvig, zatim “transverzalni” program i novi program Žan Mone (Jean Monnet). Novine u odnosu na prošli ciklus su: jedinstvena upravljačka struktura, značajno povećan budžet, pojednostavljenje procedura i veći stepen decentralizacije, odnosno veća uloga nacionalnih agencija u implementaciji određenih vrsta aktivnosti, kao i postavljanje kvantitativnih ciljeva.

Vreme trajanja: 2007-2013. god.

Budžet: 7 milijardi EUR

Ciljevi:

- razvoj kvalitetnog evropskog sistema doživotnog učenja;
- promovisanje kreativne kompetitivnosti, zapošljivosti i preduzetničkog duha;
- stimulisanje učenja jezika i promovisanje lingvističke različitosti;
- podrška razvoju inovativnih sadržaja, usluga i pedagoških i praktičnih rešenja za koncept doživotnog učenja baziranih na novim informacionim i komunikacionim tehnologijama (IKT);
- razvijanje tolerancije i poštovanja prema drugim narodima i kulturama;
- podsticanje korišćenja najboljih rezultata, inovativnih proizvoda i procesa, kao i razmene pozitivnih praktičnih rešenja u oblasti obrazovanja.

Aktivnosti:

- *Komenius* – predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje. Cilj je da se najmanje 3 miliona učenika uključi kroz individualnu mobilnost, uspostavljanje partnerstva i izgradnju mreža.
- *Erasmus* – univerzitetsko obrazovanje. Cilj je da najmanje 3 miliona studenata bude obuhvaćeno stipendiranjem do 2012. godine. Pored individualne mobilnosti podržava multilateralne

projekte usmerene na inovacije, testiranje i razmenu najboljih praktičnih rešenja i umrežavanje institucija visokog obrazovanja.

- *Leonardo da Vinči* – stručno obrazovanje i usavršavanje. Cilj je da se poveća broj stažiranja u preduzećima na 80.000 godišnje. Podržava individualnu mobilnost, tematska partnerstva, multilateralne projekte usmerene na unapređenje sistema stručnog usavršavanja, tematske mreže, studijske i pripremne boravke za organizaciju stažiranja.
- *Grundtvig* – obrazovanje odraslih. Cilj je 7.000 stipendija godišnje za obrazovanje odraslih kroz sledeće aktivnosti: individualna mobilnost, tematska partnerstva, multilateralni projekti koji će doprineti obrazovanju odraslih i pripreme posete.
- *Transverzalni program* – horizontalna saradnja u okviru pod-programa i unapređenje kvaliteta i transparentnosti obrazovnih sistema u zemljama EU. Podržava horizontalne mere u okviru četiri aktivnosti: 1) saradnja u oblasti inovacija i kreiranja obrazovne politike (razvoj politika i saradnje na nivou EU), 2) učenje stranih jezika, 3) korišćenje IKT i 4) diseminacija rezultata i uspešnih rešenja.
- *Žan Mone* – stimuliše univerzitetske programe i istraživački rad u oblasti

evropskih integracija i obezbeđuje sufinansiranje institucija i asocijacija koje se bave evropskim integracijama. Obuhvata tri ključne aktivnosti: 1) Žan Mone akcije, 2) sufinansiranje budžeta institucija specijalizovanih za evropske integracije i 3) sufinansiranje budžeta za ostale evropske institucije i asocijacije koje deluju u oblasti obrazovanja i stručnog usavršavanja.

Ovaj program je jedinstven u okviru Integrisanog programa za doživotno učenje po tome što je otvoren za učešće visokoobrazovnih institucija iz trećih zemalja, koje imaju programe evropskih integracija (Žan Mone akcija).

Implementacija:

Uslov za punopravno učešće u Integrisanom programu je osnivanje nacionalne agencije za implementaciju programa u zemlji učesnici, koja je nadležna za prikupljanje predloga za projekte, proceduru selekcije, sklapanje ugovora, isplatu odobrenih finansijskih sredstava, monitoring i informisanje. Imajući u vidu velika ovlašćenja nacionalne agencije, kao i raspolaganje finansijskim sredstvima EU, Evropska komisija mora da dodeli akreditaciju za rad agenciji (proces osnivanja agencije do početka rada u punom kapacitetu traje prosečno 18 meseci). Za svaki pod-program raspisuju se konkursi za predlaganje projekata i prijavljivanje za stipendije.

Učešće Srbije:

U skladu sa Okvirnim sporazumom između Evropske zajednice i Srbije i Crne Gore program je potencijalno otvoren za Republiku Srbiju uz ispunjavanje administrativnih i organizaciono-tehničkih uslova, pre svega osnivanja agencije za implementaciju učešća Republike Srbije u programu. Ministarstvo prosvete Republike Srbije započelo inicijalne pregovore o uslovima za osnivanje Agencije.

Izuzetak je mogućnost učešća trećih zemalja, uključujući i Republiku Srbiju u aktivnosti Žan Mone akcija u istoimenom pod-programu.

Detaljnije informacije:

Informacije o programu – internet stranica Evropske komisije: <http://ec.europa.eu/education/programmes/llp/general/>

Informacije o uslovima učešća, pozivi za dostavljanje predloga i drugo – internet stranica EACEA:

http://eacea.ec.europa.eu/llp/index_en.htm

Informacije o pod-programu Žan Mone: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-programme/doc88_en.htm

TEMPUS IV

Vreme trajanja: 2007-2013. god.

Tempus² je poseban program pomoći širem krugu zemalja³ u okruženju EU da reformišu i modernizuju svoje sisteme visokog obrazovanja, kao i da uspostave trajnu saradnju i partnerstvo sa visokoškolskim institucijama u zemljama EU (osnovan 1990. godine). Širi cilj novog ciklusa programa je usklađivanje sa ciljevima EU u oblasti visokog obrazovanja koji su zacrtani Lisabonskom agendom i Bolonjskim procesom. Novine u Tempus-u IV su: podrška velikim projektima od šireg značaja, kao i direktna strukturna podrška ministarstvima obrazovanja.

² Akronim za Trans-European Mobility Scheme for University Studies

³ Zemlje Zapadnog Balkana, Istočne Evrope, Centralne Azije, Severne Afrike i Bliskog istoka.

Ciljevi:

- reformisanje i modernizacija visokog obrazovanja u zemljama učesnicama;
- jačanje kvaliteta i značaja visokog obrazovanja;
- izgradnja kapaciteta visokoškolskih institucija u partnerskim zemljama i članicama EU, posebno kapaciteta za međunarodnu saradnju i kontinuiranu modernizaciju, kao i za otvorenost prema civilnom društvu i tržištu rada;
- defragmentacija visokog obrazovanja, kako unutar pojedinačnih zemalja, tako i između zemalja;
- jačanje inter-disciplinarnosti i trans-disciplinarnosti;
- povećanje stepena zapošljivosti diplomiranih studenata;
- učiniti Evropski prostor visokog obrazovanja vidljivijim i atraktivnijim u svjetskim okvirima;
- unapređivanje i uzajamni razvoj ljudskih resursa;
- jačanje uzajamnog razumevanja između naroda i kultura zemalja EU i partnerskih zemalja.

Aktivnosti:

- zajednički projekti (Joint projects - JPs)

Razlikuju se dva tipa projekata:

- a) **nacionalni projekti** koji su usmereni na

ostvarivanje prioriteta u jednoj partnerskoj zemlji. Uslov je da učestvuju najmanje tri visokoobrazovne institucije iz partnerske zemlje, najmanje dve visokoobrazovne institucije iz dve različite zemlje EU i najmanje jedan akademski ili neakademski partner iz treće zemlje EU i

b) **multilateralni projekti** koji podržavaju multilateralno partnerstvo između visokoškolskih institucija u zemljama EU i više partnerskih zemalja uz obavezan uslov da učestvuje najmanje po jedna institucija visokog obrazovanja iz svake partnerske zemlje, najmanje dve visokoobrazovne institucije iz dve različite zemlje EU i najmanje jedan akademski ili neakademski partner iz treće zemlje EU. Prioriteti za multilateralne projekte su: reforma kurikuluma (uvođenje trocikličnog sistema studija, modernizacija kurikuluma, Evropski sistem prenosa bodova i priznavanje stepena), reforma upravljanja (upravljanje univerzitetima i službama za studente, uvođenje osiguranja kvaliteta, institucionalna i finansijska autonomija, jednak i transparentan pristup visokom obrazovanju i unapređenje međunarodne saradnje), visoko obrazovanje i društvo (obuka neuniverzitetskih nastavnika, razvoj partnerstva sa preduzećima, jačanje trougla znanja: obrazovanje-istraživanje-inovacije, kursevi obuke za javne službe (ministarstva, regionalne i lokalne vlasti), razvoj doživotnog učenja u celom društvu i izrada okvira kvalifikacija, kao i tematske

mreže (povezivanje sa tematskim mrežama programa Socrates i Erasmus).

- **Strukturne mere** (Structural Measures) - mere podrške strukturnim reformama u sistemima visokog obrazovanja, unapređenju njihovog kvaliteta i relevantnosti, kao i njihovo intenzivnije približavanje najnovijim tendencijama u EU. Uslovi za učešće su isti kao za JP uz dodatni uslov da nadležno ministarstvo u partnerskoj zemlji/zemljama bude uključeno direktno u projekat ili da ga podržava.

Implementacija:

Agencija za obrazovanje, audiovizuelnu oblast i kulturu (EACEA) zadužena je za administrativno upravljanje programom (u prethodnom ciklusu bila je zadužena Evropska fondacija za obuku iz Torina). Imajući u vidu različite kategorije zemalja koje učestvuju u programu, u Evropskoj komisiji su nadležni generalni direktorati za obrazovanje i kulturu, za proširenje i za pomoć, tako da se finansira iz tri finansijska instrumenta EU: IPA, ENPI (Neighbourhood and Partnership Instrument) i Instrument za razvoj i saradnju (Development and Cooperation Instrument). Jednom godišnje objavljuje se konkurs za podnošenje predloga za projekte. Novina u tekućem ciklusu su veći projekti sa više partnera, vrednosti od 500.000 do 1.500.000 evra u trajanju do 36 meseci.

Učešće Srbije:

Srbija aktivno učestvuje od 2001. godine. Postoji Kancelarija TEMPUS, (Beograd, Lazarevićeva 9, telefon 32 33 409), koja pruža svu neophodnu pomoć i informacije.

Detaljnije informacije:

Informacije o programu – internet stranica Evropske komisije:

http://ec.europa.eu/education/external-relation-programmes/doc70_en.htm

Informacije za zainteresovane iz Republike Srbije mogu se pogledati na internet stranici Tempus kancelarije u Beogradu: <http://tempus.ac.yu/>

ERASMUS MUNDUS II

Program je pokrenut 2004. godine sa osnovnim ciljem jačanja kvaliteta i privlačnosti evropskog visokog obrazovanja u svetskim okvirima, kao i razvijanja interkulturalnog dijaloga sa širim krugom evropskih i vanevropskih zemalja. U prvoj fazi (2004-2008) centralna aktivnost bila je kreiranje Master studija Evropske unije na evropskim univerzitetima i obezbeđivanje stipendija za studente (postdiplomci), predavače, istraživače iz šireg kruga zemalja van EU. Nastavak programa omogućiće nastavak finansiranja master studija koji su u prethodnom ciklusu osnovani, kao i selekciju novih zajedničkih master i doktorskih studija koji će početi sa radom u akademskoj 2010-2011. godini. U perspektivi je kreiranje i osnovnih studija. Program je usmeren na realizaciju Lisabonske agende i Bolonjske deklaracije i komplementaran je sa programima Tempus, Doživotno učenje i Okvirnim istraživačkim programom EU.

Vreme trajanja: 2009-2013. god.

Budžet: oko 950 miliona EUR

Ciljevi:

- razvijanje saradnje između institucija visokog obrazovanja, nastavnog i stručnog kadra u zemljama članicama EU i trećim zemljama⁴;
- stimulisanje, s jedne strane, odlaska najtalentovanijih studenata i nastavnog kadra iz trećih zemalja u zemlje EU, a s druge strane, najtalentovanijih studenata i nastavnika iz Evrope u treće zemlje, sa zajedničkim ciljem podizanja opšteg nivoa znanja i kompetitivnosti;
- razvoj ljudskih resursa i kapaciteta za međunarodnu saradnju u institucijama visokog obrazovanja u trećim zemljama putem jačanja mobilnosti između EU i tih zemalja;
- jačanje privlačnosti i prepoznatljivosti visokog obrazovanja u EU u širim svetskim okvirima.

Aktivnosti:

- akcija 1 - *Erasmus Mundus zajedničke master i doktorske studije*, uključujući i dodelji-

⁴ Pod pojmom „treće zemlje“ podrazumevaju se zemlje koje nisu članice EU, s tim što zemlje članice EFTA, kandidati i zemlje Zapadnog Balkana, kao i Švajcarska, imaju pravo da učestvuju pod jednakim uslovima kao članice EU.

vanje stipendija. Predviđeno je da konzorcijumi najmanje 3 univerziteta iz najmanje tri različite evropske države osnuju tzv. integrisane master i doktorske studije. Novina u drugom ciklusu je mogućnost učešća i visokobrazovnih institucija iz trećih zemalja u konzorcijumu. Akcenat je na kvalitetu i brendu „evropski“;

- akcija 2 - *Partnerstvo između institucija visokog obrazovanja iz zemalja EU i trećih zemalja u određenim regionima* kao osnova za strukturnu saradnju i mobilnost na svim stepenima visokog obrazovanja;
- akcija 3 - *Mere jačanja atraktivnosti zemalja EU kao destinacije za visoko obrazovanje*;
- *Mere tehničke podrške* (izvršna agencija, studije, eksperti i dr.)

Implementacija:

Izvršna agencija za obrazovanje, audiovizuelnu oblast i kulturu (EACEA) zadužena je za administriranje programa. Za Erasmus Mundus master studije, u budućnosti i za doktorske studije, princip je da se zainteresovani pojedinci direktno obrate koordinatori- ma za master studije, koje ih interesuju.

Učešće Srbije:

Program je otvoren za učesnike iz Republike Srbije. U Kancelariji TEMPUS u Beogradu mogu se dobiti detaljnije informacije o uslovima učešća u programu. Za mlade iz regiona Zapadnog Balkana određen je veći broj stipendija.

Detaljnije informacije:

Informacije o programu – internet stranica Evropske komisije:

http://ec.europa.eu/education/external-relation-programmes/doc72_en.htm

Informacije o raspisanim konkursima: http://europa.eu.int/comm/education/programmes/mundus/call_en.html

Lista osnovanih master studija za koje se može konkurisati: http://ec.europa.eu/education/programmes/mundus/projects/index_en.html

Informacije o Programu na int.str. EACEA: <http://eacea.ec.europa.eu/static/en/mundus/index.htm>

Internet stranica Kancelarije TEMPUS u Beogradu, (Beograd, Lazarevićeva 9, telefon 32 33 409) <http://tempus.ac.yu/erasmus-mundus>

OMLADINA U AKCIJI *Youth in Action*

Vreme trajanja: 2007-2013. god.
Budžet: 885 miliona EUR

Osnovni cilj programa je da podstiče uzajamno razumevanje i neformalno obrazovanje mladih iz različitih zemalja i doprinosi jačanju saradnje na evropskom nivou. Program podržava aktivnosti koje među mladima razvijaju osećanje lične odgovornosti, inicijativnost, toleranciju, solidarnost i podstiču ih da aktivno učestvuju u procesima na lokalnom, regionalnom i evropskom nivou. Program je namenjen mladima između 15 i 28 godina, ali su neke aktivnosti otvorene i za one između 13 i 30 godina.

Ciljevi:

- promovisanje koncepta aktivnog građanstva (Active Citizenship) među mladim ljudima;

- razvoj osećanja solidarnosti i promovisanje tolerantnosti kod mladih;
- podsticanje uzajamnog razumevanja mladih iz različitih zemalja;
- podsticanje omladinske saradnje u evropskim okvirima i obrazovanja mladih.

Aktivnosti:

- *Omladina za Evropu* (Youth for Europe) – projekti razmene mladih, podsticanje mobilnosti i pokretanje inicijativa usmerenih na aktivno učešće mladih u demokratskom životu.
- *Evropska volonterska služba* (European Voluntary Service) – podrška uključivanju mladih u volonterske aktivnosti u okviru EU i šire.
- *Omladina i svet* (Youth in the World) – podsticanje prekograničnih aktivnosti i uspostavljanja trajnijih oblika saradnje sa mladima iz partnerskih zemalja, kao i podsticanje razmene i saradnje omladinskih aktivista i organizacija.
- *Sistem podrške mladima* (Youth Support System) – podrška nevladinim organizacijama koje se bave pitanjima mladih, Evropskom forumu mladih, kao i za projekte obuke i inovativne projekte.
- *Podrška evropskoj saradnji* (Support for European Cooperation in the Youth Field) – dijalog između mladih i organizacija nadležnih za definisanje politike, saradnja EU sa međunarodnim organizacijama i mere za bolje upoznavanje i razumevanje problema mladih.

Implementacija:

Izvršna agencija za obrazovanje, audiovizuelnu oblast i kulturu (EACEA) zadužena je za administrativno upravljanje programom. Implementacija programa je u najvećoj meri decentralizovana, što podrazumeva da je osnivanje nacionalne agencije za sprovođenje programa uslov za punopravno učešće (pod uslovom da dobije akreditaciju EK). Rokovi za podnošenje projekata zavise od vrste projekata. Dodeljuju se dve vrste grantova: za projekte i za operativni budžet. Sufinansiranje iz programa varira u zavisnosti od aktivnosti, a može biti i 100%.

Učešće Srbije:

U skladu sa Okvirnim sporazumom između Evropske zajednice i Srbije i Crne Gore o osnovnim principima učešća Srbije i Crne Gore u programima Zajednice, program je potencijalno otvoren za Republiku Srbiju uz ispunjavanje administrativnih i organizaciono-tehničkih uslova, pre svega, osnivanja agencije za implementaciju učešća Republike Srbije u programu. Dok to ne ispuni, za Srbiju su, kao treću zemlju, otvorene razmena mladih i volonterski rad. Ministarstvo za omladinu i sport Republike Srbije započelo je inicijalne pregovore o uslovima za osnivanje Agencije.

Detalnije informacije:

Informacije o programu – internet stranica Evropske komisije: http://ec.europa.eu/youth/index_en.htm

Informacije o uslovima učešća, pozivi za dostavljanje predloga i drugo – int.str. EACEA: http://eacea.ec.europa.eu/youth/index_en.htm

Informacije o mogućnostima za učešće mladih iz Srbije pogledati na sledećim internet stranicama: www.mladiuakciji.rs
http://www.hajdeda.org.rs/01_vesti/vesti_2008.htm#11

Šire informacije o evropskoj omladinskoj politici potražiti na internet stranici European Knowledge Center for Youth Policy: <http://www.youth-knowledge.net>

KULTURA 2007 *Culture 2007*

Vreme trajanja: 2007-2013. god.
Budžet: 400 miliona EUR

Širi cilj programa je razvoj evropskog kulturnog prostora kroz podsticanje saradnje između stvaralaca, kulturnih radnika i institucija, cirkulaciju umetničkih dela i inter-kulturalni dijalog između zemalja koje učestvuju u programu.

Ciljevi:

- promovisanje trans-nacionalne mobilnosti pojedinaca koji rade u sektoru kulture;
- podrška širokoj cirkulaciji umetničkih dela i drugih proizvoda u oblasti kulture;
- podsticanje inter-kulturalnog dijaloga.

Aktivnosti:

Podrška projektima i akcijama u raznim oblastima kulture

- *Višegodišnji projekti saradnje* – finansijska pomoć se daje u inicijalnoj fazi za

organizacionu i geografsku konsolidaciju projekta. Uslovi su učešće najmanje šest partnera iz šest različitih zemalja i realizacija najmanje 2 od navedena 3 cilja programa. Prednost imaju projekti koji obuhvataju sva tri cilja (mobilnost pojedinaca, cirkulacija dela i inter-kulturalni dijalog). Sufinansiranje iz programa je maksimalno 50% od ukupnog budžeta projekta, sa tendencijom smanjivanja, a ne može da bude veće od 500 000 EUR godišnje u periodu od 3 do 5 godina.

- *Mere podrške razvoju saradnje* - finansiraju se kratkoročni projekti saradnje i književni prevodi. Projekti treba da razvijaju saradnju između evropskih operatera u jednom ili više sektora kulture sa akcentom na inovativnost i kreativnost. Uslov je partnerstvo najmanje tri kulturna operatera iz tri različite zemlje učesnice u programu bez obzira da li su iz jednog ili više sektora kulture. Finansijska pomoć je između 50.000 i 200.000 EUR godišnje tokom maksimalno dve godine. Finansijska pomoć za književne prevode je od 2.000 do 60.000 EUR uz uslov da to ne prelazi 50% ukupnih troškova.
- *Specijalne akcije* – doprinos inter-kulturalnom i međunarodnom dijalogu, kao i promovisanje aktivnosti EZ u oblasti kulture i jačanje uticaja kulture u Evropi. Projekti treba da uključe najmanje dva od tri gorenavedena cilja i kofinansiranje

iz programa ne može da bude veće od 60% ukupne vrednosti projekta (podržavaju se akcije kao što su evropske nagrade u raznim oblastima kulturnog stvaralaštva, manifestacija Evropska prestonica kulture, saradnja sa trećim zemljama i međunarodnim organizacijama i sl).

Podrška organizacijama i telima na evropskom nivou u oblasti kulture – sufinansiranje programa rada organizacija, pomoć za održavanje memorijalnih kompleksa i arhivske građe, festivali evropskog značaja (izuzev filmskih koje podržava program Media) i dr.

Finansiranje izrade analiza, prikupljanja i diseminacije informacija u oblasti kulturne saradnje.

Implementacija:

Izvršna agencija za obrazovanje, audiovizuelnu oblast i kulturu (EACEA) zadužena je za administrativno upravljanje programom Kultura u celini. Objavljuje na svojoj internet stranici konkurse za predlaganje projekata (Call for Proposers), kao i sve potrebne detaljne informacije i uputstva. U svakoj zemlji učesnici osnivaju se kontakt punktovi za program Kultura (Cultural Contact Points), koji su zaduženi za informisanje i podsticanje učešća u programu.

Učešće Srbije:

Republika Srbija je 6. februara 2008. godine potpisala Memorandum o razumevanju i punopravno učestvuje u programu od početka 2008. godine, a u nadležnosti je

Ministarstva kulture. U Srbiji je za implementaciju zadužena organizacija Tačka kulturnog kontakta.

Detaljnije informacije:

Informacije o programu Kultura – Internet stranica Evropske komisije:

http://ec.europa.eu/culture/our-programmes-and-actions/doc411_en.htm

Informacije o uslovima učešća, pozivi za dostavljanje predloga i drugo – int.str.http://eacea.ec.europa.eu/culture/index_en.htm

Informacije o programu – Internet stranica Ministarstva kulture Republike Srbije: www.kultura.gov.rs

Tačka kulturnog kontakta, Beograd, Rige od Fere 4, tel. 2910 702, informacije za zainteresovane iz Republike Srbije pogledati na int. str. www.ccp-serbia.org

Nauka, tehnološki razvoj, konkurentnost

FP7 je glavni instrument za finansiranje naučno-istraživačke delatnosti u Evropi – obuhvata sve aktivnosti EU u oblasti istraživanja i tehnološkog razvoja. FP7 je nastavak prethodnih Okvirnih programa čija je primena počela 1984. godine. Iako se bazira na dostignućima prethodnih ciklusa, FP7 je jedan od ključnih instrumenata za realizaciju Lisabonske strategije. Znanje, koje podrazumeva trougao: obrazovanje, istraživanje i inovacije, predstavlja glavnu polugu razvojne strategije EU. FP7 je organizovan u četiri pod-programa koji su usklađeni sa četiri osnovne komponente EU istraživanja (Saradnja, Ideje, Ljudi, Kapaciteti) plus poseban program za nuklearna istraživanja (Euroatom) i program Udruženog istraživačkog centra (JRC), koji je jedan od ključnih aktera u procesu kreiranja i implementacije politika EU.

SEDMI OKVIRNI PROGRAM ZA ISTRAŽIVANJA, TEHNOLOŠKI RAZVOJ I OGLEDNE AKTIVNOSTI

Seventh Framework Programme for Research, Technological Development and Demonstration Activities - FP7

Vreme trajanja: 2007-2013. god.

Budžet: 50 milijardi 521 milion EUR

Ciljevi:

Glavni cilj je jačanje naučne i tehnološke baze industrije Zajednice što treba da obezbedi visok nivo konkurentnosti u svetskim okvirima.

Aktivnosti:

I SARADNJA *Cooperation - Collaborative research*

Budžet: 32 milijarde 413 miliona EUR

Podržava trans-nacionalna zajednička istraživanja koja jačaju konkurentnost evropske industrije. Tematske oblasti su:

zdravlje, hrana, poljoprivreda, biotehnologija, informaciono-komunikacione tehnologije, nano-nauke, nanotehnologije, novi materijali, nove proizvodne tehnologije, energija, životna sredina, uključujući klimatske promene, transport, uključujući aeronautiku, društveno-ekonomske nauke, bezbednost i istraživanje kosmosa. Podrška u ovom programu obezbeđena je kroz niz istraživačkih aktivnosti koje se sprovode posredstvom međunarodne saradnje, zajedničkih projekata i mreža, kao i koordinacije nacionalnih istraživačkih programa. Međunarodna saradnja između EU i trećih zemalja je integralni deo ovog programa.

II IDEJE *Ideas*

Budžet: 7 milijardi 510 miliona EUR

Cilj programa je povećanje dinamičnosti, kreativnosti i izvrsnosti evropskog istraživanja u graničnim područjima nauke. Program je dopuna nacionalnom finansiranju bazičnih istraživanja i prvi put se finansiraju „granična“ istraživanja i tehnologije nezavisno od tematskih prioriteta. Program sprovodi Evropski istraživački savet (European Research Council) koji je osnovan sa ciljem da stimuliše kreativnost i izvrsnost finansiranjem „graničnih“ istraživanja individualnih timova u svim poljima nauke kroz otvoreno i direktno takmičenje najtalentovanijih naučnika na evropskom nivou.

III LJUDSKI RESURSI *People*

Budžet: 4 milijarde 750 miliona EUR

Program „Ljudski resursi“ nudi istraživačima mogućnosti za dalje usavršavanje, ohrabruje mobilnost, razmenu i transfer znanja među zemljama i različitim oblastima istraživanja. Ključna aktivnost ovog programa su Marie Curie Actions. Program „Ljudski resursi“ obuhvata pet pod-programa: početna obuka istraživača (Marija Kiri mreže), doživotno učenje i usavršavanje (pojedinačne stipendije), povezivanje privrede i univerziteta, jačanje međunarodne dimenzije („outgoing“ i „incoming“ stipendije), grantovi za nastavak usavršavanja i povratak istraživača u zemlje EU i pridružene zemlje, nagrade za izuzetan doprinos.

IV KAPACITETI *Capacities*

Budžet: 4 milijarde 97 miliona EUR

Program „Kapaciteti“ ima za cilj razvoj istraživačke infrastrukture i poboljšanje inovativnih kapaciteta malih i srednjih preduzeća. Podrška se daje kroz horizontalne aktivnosti i mere koje podrazumevaju međunarodnu saradnju. Program se realizuje u sedam oblasti: istraživačka infrastruktura, istraživanja u cilju razvoja malih i srednjih preduzeća, regioni znanja i podrška regionalnim istraživačkim grupama, razvijanje istraživačkog potencijala u manje razvijenim regionima, nauka u društvu, podrška skladnom razvoju istraživačkih politika, međunarodna saradnja.

Pored navedena 4 posebna programa, u FP7 uključen i EURATOM program koji traje pet godina (2007-2011), sa budžetom od 2 milijarde 700 miliona EUR, sa posebnim Okvirnim programom za nuklearna istraživanja i obuku, kao i poseban *program Udruženog istraživačkog centra* sa odvojenim budžetom.

Implementacija:

Imajući u vidu vrlo kompleksnu strukturu FP7, implementacija se sprovodi kroz niz različitih vrsta aktivnosti:

- *zajednički projekti* – istraživački projekti za koje se formiraju međunarodni konzorcijumi;
- *mere koordinacije i podrške* – projekti koji potpomažu razmenu iskustava, organizaciju konferencija, izgradnju mreža, izradu studija i međunarodni pristup istraživačkoj infrastrukturi;
- *mreže izvrsnosti* – dugoročna saradnja istraživačkih organizacija u određenim oblastima;
- *podrška „graničnim“ istraživanjima* („Frontier Research“) – pod upravom Evropskog istraživačkog saveta, podrška individualnim istraživačima isključivo na osnovu kriterijuma izvrsnosti;
- *Marija Kiri stipendije* za istraživače;
- *istraživanja usmerena na podršku specifične grupe* ili kategorije korisnika, na primer mala i srednja preduzeća i dr.;
- *zajedničke tehnološke inicijative* – projekti sa kombinovanom finansijskom podrškom (individualna, nacionalna, evropska).

Sufinansiranje od strane Evropske komisije zavisi od vrste aktivnosti, kategorije partnera, a može biti za neke projekte i do 100%.

Svaki od posebnih programa ima posebne ciljeve, radne programe koji definišu uslove učešća, finansijski okvir, raspisuje pozive za predlaganje projekata, komisije za evaluaciju pristiglih predloga, programske odbore i nacionalne kontakt osobe koje su zadužene za informativnu, savetodavnu i administrativnu podršku istraživačima koji konkurišu.

Učešće Srbije:

Srbija je u ograničenom kapacitetu učestvovala u prethodnim FP5 i FP6, a punopravno je uključena u FP7 od 1. januara 2007. godine. Nadležno je Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije. Osnovana je Kancelarija za pomoć istraživačima u pripremi projekata za FP7, Beograd, Vojkovićevo 3/V, e-mail adresa: info.biro@mntr.sr.gov.yu.

Detaljnije informacije o FP7 pogledati na internet stranici Evropske komisije:

Internet strana Evropske komisije o FP7: http://ec.europa.eu/research/fp7/index_en.cfm

Informacije o programu na sajtu posebnog informacionog servisa EU o svim aktivnostima u oblasti naučnih i tehnoloških istraživanja CORDIS: http://cordis.europa.eu/fp7/home_en.html

Lista kontakt osoba u zemljama učesnicama: http://cordis.europa.eu/fp7/ncp_en.html
Informacije o posebnom programu Saradnja: http://cordis.europa.eu/fp7/cooperation/home_en.html

Informacije o posebnom programu Ideje: http://cordis.europa.eu/fp7/cooperation/home_en.html

Informacije o posebnom programu Ljudi: http://cordis.europa.eu/fp7/people/home_en.html

Informacije o posebnom programu Kapaciteti: http://cordis.europa.eu/fp7/capacities/home_en.html

Informacije o posebnom programu EURATOM: http://cordis.europa.eu/fp7/euratom/home_en.html

Informacije o Udruženom istraživačkom centru: http://cordis.europa.eu/fp7/jrc/home_en.html

Internet stranica Ministarstva za nauku i tehnološki razvoj Republike Srbije: <http://www.nauka.gov.rs/cir/>

OKVIRNI PROGRAM ZA KONKURENTNOST I INOVATIVNOST

The Competitiveness and Innovation Framework Programme - CIP

Vreme trajanja: 2007-2013. god.

Budžet: 3 milijarde 621 milion EUR

Ciljevi Okvirnog programa CIP:

- jačanje konkurentnosti preduzeća, posebno malih i srednjih preduzeća (MSP);
- podsticanje svih vidova inovativnosti, uključujući eko-inovativnost;
- ubrzani razvoj održivog, konkurentnog, inovativnog i inkluzivnog informacionog društva;
- unapređenje energetske efikasnosti i stimulisanje korišćenja novih i obnovljivih izvora energije u svim sektorima, uključujući transport.

Implementacija:

Opšti uslovi za svaki pod-program su da se u okviru budžeta za određenu godinu pripremaju radni programi i raspisuju pozivi za učešće u radnom programu. U programu mogu da učestvuju pravna lica iz privatnog i javnog sektora, a ne fizička lica. Grantovi se daju za sufinansiranje aktivnosti prihvaćenog projekta a ne za stvaranje profita. Sufinansiranje je do 75%, a za zaposlene na projektu po jedinstvenoj stopi od 60%.

Cilj Programa je da doprinese većoj konkurentnosti i inovacionim sposobnostima Zajednice u izgradnji naprednog društva znanja. Podstiče konkurentnost evropskih preduzeća, pre svega malih i srednjih preduzeća, široko korišćenje informaciono-komunikacionih tehnologija i pomoć u razvoju informacionog društva. Program je, takođe, usmeren na stimulisanje korišćenja obnovljivih vidova energije i energetske efikasnost. CIP je komplementaran sa kohezionim aktivnostima EU, Okvirnim programom za istraživanja i Programom doživotnog učenja, a sastoji se od tri pod-programa: Program za preduzetništvo i inovacije (EIP), Program za podršku politički informaciono-komunikacionih tehnologija (ICT PSP) i Program "Inteligentna energija za Evropu" (IEE).

Učešće Srbije:

Program je otvoren za učešće Republike Srbije. Moguće je fazno uključivanje i potpi-

sivanje Memoranduma o razumevanju sa nadležnim direktoratima u EK za svaki pod-program Republika Srbija se krajem 2008. godine uključila u pod-program EIP, a inicirano je uključivanje u pod-program ICT PSP. U dokumentu EK »Western Balkans: Enhancing the European perspective" (aneks, tabela o programima EZ) Komisija je preporučila zemljama potencijalnim kandidatima uključivanje u ovaj program.

Detaljnije informacije:

Informacije o Okvirnom programu - internet stranica Evropske komisije: http://ec.europa.eu/cip/index_en.htm

A. Program za preduzetništvo i inovacije EIP

Budžet: 2 milijarde 173 miliona EUR, 60% budžeta CIP

Pod-programom upravlja GD za preduzeća i industriju EK. Osnovni cilj je stvaranje povoljnijih uslova za razvoj preduzetništva i inovativnosti pre svega MSP. Podržava inovativne aktivnosti, uključujući eko-inovacije, bolji pristup kapitalu i uslugama za podršku biznisu.

Ciljevi:

- olakšati pristup finansijskim instrumentima za MSP;
- podrška kreiranju okruženja povoljnog za saradnju MSP;
- stimulisanje inovativnih aktivnosti, uključujući eko-inovacije;
- stimulisanje preduzetništva.

Aktivnosti:

- *pristup finasijskim instrumentima za MSP* – instrumenti EU koji podržavaju različite faze životnog ciklusa MSP i podstiču inovacije (od ideje, započinjanja aktivnosti, ekspanzije, transfera poslovanja i podržavanja investiranja u tehnološki razvoj, inovacije, uključujući eko-inovacije, tehnološki transfer i širenje prekograničnog poslovanja). Evropski investicioni fond upravlja ovom grupom aktivnosti;
- *mreža centara za podršku biznisu* – brži i lakši pristup informacijama, savetima, uslugama, transferu znanja za podršku jačanju konkurentnosti preduzeća. Mreža će se graditi na iskustvu mreže Euro-info centara (EIC) i Inovacionih relej centara (IRC);
- *inicijative za jačanje preduzetništva i inovativnosti* - izgradnja transnacionalne mreže inovativnih kompanija i drugih aktera u inovacionom procesu, uključujući razmenu dobre prakse;
- *eko-inovacije* – raspoložbe posebnim budžetom od 430 miliona EUR za podršku proizvodima, procesima i uslugama koje će smanjiti negativan uticaj na životnu sredinu i poboljšati korišćenje prirodnih resursa;
- *podrška u domenu politike* – pomoć za organizovanje konferencija i drugih skupova koji će doprineti procesu definisanja politike u ovoj oblasti.

Implementacija:

EIP se implementira putem objavljivanja poziva za predlaganje projekata i tendera na osnovu godišnjih radnih planova.

Učešće Srbije:

Novembra 2008. godine potpisan je MoR između Evropske komisije i Vlade Srbije. Koordinator je Ministarstvo ekonomije i regionalnog razvoja Republike Srbije.

Detaljnije informacije:

Informacije o pod-programu - Internet stranica Evropske komisije: http://ec.europa.eu/cip/eip_en.htm

B. Program za podršku politici informaciono-komunikacionih tehnologija ICT PSP

Budžet: 730 miliona EUR, 20% budžeta CIP

Osnovni cilj je podsticanje efikasnog korišćenja IKT od strane građana, vlada i poslovnih krugova. Pod-programom upravlja GD za informaciono društvo i medije. Podržava politiku informacionih i komunikacionih tehnologija u skladu sa ciljevima programa e-TEN, Modinis i e-Content i u uskoj je vezi s novom integrisanom strategijom i2010 - Evropsko informaciono društvo 2010.

Ciljevi:

- jačanje Evropskog unutrašnjeg tržišta u

oblasti IKT;

- široka prihvaćenost i efikasnije korišćenje IKT (građanstvo, poslovni svet i javna uprava);
- inkluzivno informaciono društvo (svi građani Evrope treba da imaju koristi, širenje digitalne pismenosti, usluge u oblastima od javnog interesa).

Aktivnosti:

- projekti, razmena najbolje prakse i kreiranje tematskih mreža;
- analiza politika, razvoj i usklađivanje s drugim zemljama učesnicama;
- promocija, komunikacija i širenje informacija o ciljevima Programa;
- projekti od zajedničkog interesa: nabavke na osnovu tehničkih specifikacija razrađenih u saradnji sa zemljama članicama EU.

Implementacija:

ICT PSP se implementira preko poziva za upućivanje predloga i raspisivanjem tendera kroz tri vrste akcija:

- **Pilot A akcija** – obezbeđivanje interoperabilnosti rešenja koja se baziraju na IKT (učešće najmanje 6 relevantnih državnih tela iz šest različitih zemalja) i
- **Pilot B akcija** – podržava implementaciju rešenja koja se baziraju na IKT (učešće najmanje 4 nezavisna pravna subjekta registrovana u 4 različite zemlje i Tematske mreže koja podržava razmenu iskustava i građenje konsenzusa o implementaciji politika u oblasti IKT (učešće najmanje 7 nezavisnih pravnih subjekata registrovanih u 7 različitih zemalja). Kao i CIP u celini, tako i ICT PSP ne podržava istraživačku delatnost.

Učešće Srbije:

Pokrenuta je inicijativa za uključivanje Republike Srbije u pod-program.

Detaljnije informacije:

Informacije o pod-programu - internet stranica Evropske komisije: http://ec.europa.eu/information_society/activities/ict_psp/index_en.htm

C. Program Inteligentna energija za Evropu IEE

Budžet: 730 miliona EUR, 20% budžeta CIP

Pod-program IEE usmeren je na realizaciju mera za unapređenje energetske efikasnosti i šire korišćenje novih i obnovljivih izvora energije u Evropi. Zadužen je GD za energiju i transport EK. IEE je zamenio programe SAVE II and ALTENER II iz prethodnog ciklusa. Bitno je napomenuti da IEE ne finansira tehnička istraživanja i razvojne projekte.

Ciljevi:

- podsticanje energetske efikasnosti i racionalnog korišćenja energetske izvora;
- podsticanje korišćenja novih i obnovljivih izvora energije i energetske diversifikacije;
- podsticanje energetske efikasnosti i korišćenja novih izvora energije u transportu.

Aktivnosti:

Program podržava projekte u sledećim oblastima:

- obnovljiva energija;
- energetska efikasnost;
- transport;
- zemlje u razvoju;
- horizontalni projekti.

Implementacija:

Za sprovođenje ove komponente, osnovana je Izvršna Agencija za konkurentnost i inovacije (EACI) koja priprema javne pozive, sprovodi administrativnu proceduru izbora, prati realizaciju izabranih programa i šalje povratne informacije Generalnom direktoratu EU za transport i energiju (DG TREN).

Učešće Srbije:

Za sada Republika Srbija ne učestvuje.

Detaljnije informacije:

Informacije o pod-programu - internet stranica Evropske komisije: http://ec.europa.eu/energy/intelligent/index_en.html
Internet stranica Evropske agencije za konkurentnost i inovacije: http://ec.europa.eu/eaci/iee_en.htm

SIGURNIJI INTERNET PLUS
Safer Internet Plus

Vreme trajanja: 2009-2013. god.
Budžet: 55 miliona EUR

Cilj programa je unapređivanje sigurnosti korišćenja interneta i novih komunikacionih tehnologija, posebno za decu, kao i borba protiv nelegalnih i štetnih sadržaja. Cilj je, takođe, osnaživanje krajnjih korisnika, posebno roditelja, nastavnog osoblja i dece za bezbedno korišćenje interneta. Namera je da se povežu različiti akteri čija je saradnja neophodna, a koje je teško povezati ukoliko se ne izgradi odgovarajuća struktura. Međunarodna saradnja je sastavni deo svih aktivnosti. Program je nastavak programa Sigurniji internet (Safer Internet).

Aktivnosti:

- smanjenje nelegalnih sadržaja i delovanje protiv štetnog on-line ponašanja, posebno sprečavanje prikazivanja materijala o

seksualnom zlostavljanju dece, nasilju u školi, kao i uspostavljanja prijateljskih odnosa sa decom u cilju seksualnog iskorišćavanja (grooming).

- *promovisanje sigurnijeg okruženja* – osnaživanje i savetovanje roditelja, učitelja i dece za sigurnije korišćenje on-line sadržaja, kao stimulisanje sistema samoregulacije kao suštinskog elementa u ograničavanju protoka štetnih i nelegalnih sadržaja (utvrđivanje pravila ponašanja svih aktera, osnivanje koordinacionih tela, evaluacija utvrđenih pravila i prakse itd).
- *podizanje svesti* – podrška razmeni informacija o sigurnijem korišćenju interneta, posebno za personalizovane, interaktivne i mobilne aplikacije; informisanje o raznim oblicima nelegalnih, neželjenih i štetnih sadržaja, kao i o pravima potrošača i pravu na zaštitu podataka.
- *kreiranje baze znanja* – nova aktivnost, usmerena na jačanje baze znanja o širem kompleksu problema vezanih za korišćenje on-line tehnologija, posebno kod dece, mogućim rizicima i štetnim efektima, uključujući psihološke, sociološke, tehnološke i druge aspekte. Ne podržava istraživačke aktivnosti koje su obuhvaćene FP7.

Implementacija:

Program će se implementirati kroz dve vrste projekata: 1) zajedničke akcije (pilot projekti i ad-hoc projekti, umrežavanje različitih aktera, uporedna istraživanja i sl.) i 2) prateće mere (ispitivanja javnog mnjenja, studije, razmena informacija, seminari, konferencije i sl.). Izrađuju se godišnji planovi rada

na osnovu kojih se raspisuju pozivi za predlaganje projekata.

Učešće Srbije:

U dokumentu EK „Western Balkans: Enhancing the European perspective” (aneks, tabela o programima EZ) Komisija je preporučila zemljama potencijalnim kandidatima uključivanje u ovaj program.

Detaljnije informacije:

Informacije o programu - internet stranica Evropske komisije: http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/index_en.htm

IDABC

Interoperable Delivery of European e-Government Services to public Administrations, Businesses and Citizens⁵

Vreme trajanja: 2005-2009. god.

Budžet: 148,7 miliona EUR

Ciljevi:

- unapređenje trans-nacionalne i multidisciplinarne saradnje između državnih organa u zemljama članicama, Evropske komisije i OLAF;
- kreiranje mreža u zemljama članicama, zemljama u pristupanju i kandidatima sa ciljem da se omogući razmena informacija, iskustava i uspešnih praktičnih rešenja;
- pružanje tehničke operativne pomoći nacionalnim agencijama za sprovođenje zakona u zemljama članicama;
- promovisanje usluga pan-evropske e-uprave i razvoj interoperabilnih telematičkih mreža;

U skladu sa Lisabonskom strategijom, cilj je ukinuti prepreke za slobodno kretanje roba, ljudi, usluga i kapitala i omogućiti slobodno nastanjanje građana jedne članice EU na teritoriji druge. Program podržava razvoj sistema prekogranične razmene podataka i komunikacije između e-vlada što bitno podstiče razvoj prenosa javnih usluga građanima i preduzećima u Evropi. IDABC objavljuje preporuke, razvija rešenja i pruža usluge koje telima javne uprave pojedinih zemalja članica EU omogućava međusobnu elektronsku komunikaciju radi izgradnje savremenog sistema javnih usluga. Usmeren na unapređivanje efikasnosti javnih uprava država učesnica stimulisanjem uvođenja i korišćenja najnovijih informacionih i komunikacionih tehnologija (IKT).

⁵ Inter-operabilno pružanje usluga evropske elektronske uprave nacionalnim javnim upravama, poslovnim krugovima i građanima.

- izgradnja zajedničke infrastrukture za prekograničnu saradnju.

Aktivnosti:

- uvođenje i korišćenje IKT u domenu politike;
- projekti izgradnje zajedničke infrastrukture za prekograničnu saradnju;
- razvoj i uspostavljanje operativnih usluga pan-evropske e-uprave za poslovne firme i građane.

Implementacija:

IDABC se implementira kroz Projekte od zajedničkog interesa u oblasti primene IT u određenim sektorima, kao i kroz Horizontalne akcije i mere koje se odnose na sektorske mreže, usluge i alatke. IDABC se implementira isključivo putem javnih tendera koje administrira Komisija i direktno učešće u programu namenjeno je samo javnim administracijama.

Učešće Srbije:

U dokumentu EK »Western Balkans: Enhancing the European perspective» (aneks, tabela o programima EZ) Komisija je preporučila zemljama potencijalnim kandidatima uključivanje u ovaj program.

Detaljnije informacije:

Informacije o programu - internet stranica Evropske komisije: <http://europa.eu.int/idabc>

MEDIA 2007

Vreme trajanja: 2007-2013. god.
Budžet: 755 miliona EUR

Program Media⁶ namenjen je jačanju audiovizuelne industrije i njenom osposobljavanju da evropske kulturne vrednosti pretoči u industriju konkurentnu u svetskim okvirima, kao i da stvori povoljno socio-ekonomsko okruženje za razvoj evropskog audiovizuelnog sektora. Svi ciljevi programa su očuvanje i jačanje evropske kulturne raznolikosti i njene filmske i audiovizuelne baštine, kao i promovisanje saradnje unutar sektora i stimulisanje učešća privatnog sektora u finansiranju u cilju unapređenja konkurentnosti evropskog audiovizuelnog sektora.

Ciljevi:

- očuvanje i promovisanje evropske kulturne i jezičke raznolikosti;
- jačanje evropskog audiovizuelnog sektora;
- pružanje pomoći u diseminaciji evropskih audiovizuelnih dela unutar EU i šire;
- jačanje konkurentnosti evropskog audiovizuelnog sektora putem privlačenja privatnih investicija i stimulisanje upotrebe digitalnih tehnologija.

Aktivnosti:

- *obuka stručnjaka*, sticanje znanja i stručno usavršavanje;
- *razvoj* proizvodnih projekata i kompanija;
- *distribucija* filmske produkcije i audiovizuelnih dela;
- *promocija* filmske produkcije i audiovizuelnih dela, uključujući podršku filmskim festivalima;
- *horizontalne aktivnosti* - pilot projekti testiranja stepena prilagođenosti programa kretanjima na tržištu.

Implementacija:

Izvršna agencija za obrazovanje, audiovizuelnu oblast i kulturu (EACEA) zadužena je za administrativno upravljanje programom. Na osnovu godišnjih planova rada raspisuju se konkursi najmanje jednom godišnje u zavisnosti od vrste finansijske podrške. U zemljama učesnicama osnivaju se nacionalni kon-

takti za program Media (National Media Desks) koji su zaduženi za informisanje potencijalnih učesnika. Generalno, sufinansiranje iz programa ne može da bude veće od 50% dozvoljenih troškova projekta. Izuzetno, ukoliko zemlja članica EU ima ograničenu sopstvenu produkciju i manju jezičku pokrivenost, maksimalno sufinansiranje može biti 60%.

Učešće Srbije:

U dokumentu EK »Western Balkans: Enhancing the European perspective» (aneks, tabela o programima EZ) Komisija je preporučila zemljama potencijalnim kandidatima uključivanje u ovaj program.

Detaljnije informacije:

Informacije o programu Media 2007, uslovi učešća, pozivi za konkurisanje i drugo - internet stranica Evropske komisije: http://ec.europa.eu/information_society/media/index_en.htm
Internet stranica EACEA: <http://eacea.ec.europa.eu>

⁶ MEDIA je akronim za *Mesures pour Encourager le Développement de l'Industrie Audiovisuelle*.

IV Zapošljavanje, socijalna politika

PROGRES *Progress*

Novi program za zapošljavanje i socijalnu solidarnost koji finansijski podržava implementaciju ciljeva EU u oblasti zapošljavanja i socijalne politike i direktno doprinosi ostvarenju glavnih ciljeva i zadataka Lisabonske agende (više posla, jača socijalna kohezija). Komplementaran je sa Evropskim socijalnim fondom (ESF) i usmeren na smanjenje siromaštva i nezaposlenost, borbu protiv svih vidova diskriminacije, promociju principa rodne jednakosti i integraciju u društvo osoba sa invaliditetom. Osnovna razlika u odnosu na ESF je u tome što je Progres fokusiran na aktivnosti koje imaju jaku evropsku dimenziju, a ESF - na realizaciju politike zapošljavanja i socijalne integracije na nacionalnom nivou u zemljama članicama EU.

Vreme trajanja: 2007-2013. god.

Budžet: ukupno oko 750 miliona EUR (zapošljavanje 23%, socijalna inkluzija 30%, radni uslovi 10%, antidiskriminacija 23% i rodna jednakost 12%). Budžet za 2009. godinu iznosi 106 miliona EUR.

Ciljevi:

- unapređenje znanja i razumevanja o situaciji u zemljama učesnicama kroz izradu analiza, evaluaciju i monitoring sprovođenja politike;
- razvoj statističkih modela i indikatora u oblastima koje program pokriva;
- podrška i monitoring sprovođenja Komunitarnog prava i političkih ciljeva Zajednice u zemljama članicama;
- unapređenje saradnje, uzajamnog učenja, identifikacije i širenja dobre prakse i informacija, kao i inovativnih rešenja na evropskom nivou;
- podizanje svesti o politikama Zajednice i ciljevima u svakoj od pet oblasti koje program pokriva u široj javnosti;
- ugrađivanje principa rodne ravnopravnosti u svaku oblast.

Aktivnosti:

Program se sastoji iz pet delova:

- zapošljavanje (realizacija Evropske strategije zapošljavanja);

- socijalna zaštita i inkluzija (ostvarivanje metoda otvorene koordinacije);
- uslovi na radnom mestu - unapređenje radnog okruženja i uslova rada, uključujući bezbednost i zdravlje na radu, kao i usklađivanje radnog i porodičnog života;
- borba protiv diskriminacije (podrška ostvarivanju načela antidiskriminacije i promocija njegovog ugrađivanja u sve politike EU);
- rodna ravnopravnost (podrška ostvarivanju načela rodne ravnopravnosti i promocija njegovog ugrađivanja u sve politike EU).

Implementacija:

Progres se implementira kroz tri vrste akcija: analitičke aktivnosti, zajedničko učenje i informativne kampanje, kao i kroz podršku glavnim akterima u oblastima koje program pokriva. Nadležan je GD za zapošljavanje, socijalna pitanja i jednake mogućnosti EK koji na osnovu godišnjih planova rada raspisuje pozive za tendere (sklapaju se ugovori) i pozive za dostavljanje predloga projekata (Call for Proposals). U 2009. godini očekuje se 51 poziv za tender i 9 poziva za predlaganje projekata.

Učešće Srbije:

Memorandum o razumevanju između Evropske Komisije i Vlade Republike Srbije potpisan je i stupio na snagu u oktobru 2007. godine. Za sada Srbija učestvuje u ograničenom broju aktivnosti:

- analitičke aktivnosti (prikupljanje, razvoj i širenje podataka i statistike, izrada studija, analiza i anketa i širenje njihovih rezultata);
- zajedničko učenje i informativne kampanje (organizovanje konferencija i seminara kojima se podupire razvoj i primena prava i ciljeva politike Zajednice);
- podrška za glavne aktere (finansiranje ekspertske mreže koje podupiru razvoj i primenu prava Zajednice i pripremu otvorenog metoda koordinacije u oblastima zapošljavanja i socijalne inkluzije).

Nakon sticanja statusa kandidata otvara se mogućnost učešća u većem broju aktivnosti (organizacija radnih grupa nacionalnih funkcionera za praćenje i primenu komunitarnog prava, razmena zaposlenih u nacionalnim administracijama i dr.).

Za sprovođenje programa u Srbiji su nadležna dva ministarstva: Ministarstvo rada i socijalne politike (Socijalna zaštita i socijalna inkluzija, Borba protiv diskriminacije, Uslovi rada i Rodna jednakost) i Ministarstvo ekonomije i regionalnog razvoja (Zapošljavanje). Za svaku oblast određeni su koordinatori:

- Ministarstvo rada i socijalne politike:
Borba protiv diskriminacije - **Ivana Banković**, ivana.bankovic@minrzs.gov.rs
- Socijalna zaštita i socijalna inkluzija - **Biserka Terzić**, biserka.terzic@minrzs.gov.rs
- Uslovi rada - **Jelena Miljković**, jelena.miljkovic@minrzs.gov.rs
- Rodna ravnopravnost - **Dragana Radovanović**, draganar@minrzs.gov.rs

Ministarstvo ekonomije i regionalnog razvoja:
Zapošljavanje - **Miona Popović**, mionap@merr.gov.rs

Detaljnije informacije:

Informacije o programu - internet stranica Evropske komisije: http://ec.europa.eu/employment_social/progress/index_en.htm

Pozivi za učešće na tenderima i konkursima: http://ec.europa.eu/employment_social/emplweb/tenders/index_en.cfm

Generalni direktorat za zapošljavanje, socijalna pitanja i jednake mogućnosti EK: http://ec.europa.eu/employment_social/index_en.html

Ministarstvo rada i socijalne politike Republike Srbije: <http://www.minrzs.gov.rs/portal/>

Ministarstvo ekonomije i regionalnog razvoja Republike Srbije: www.merr.gov.rs

Transport, životna sredina

MARKO POLO II

Marco Polo

Vreme trajanja: 2007-2013. god.

Budžet: 400 miliona EUR

Program podržava aktivnosti usmerene na smanjenje zagušenja na putevima, poboljšanje ekološkog učinka sistema teretnog transporta, kao i stimulisanje multimodalnog transporta u cilju povećanja efikasnosti i održivosti transportnih sistema širom Evrope. Program podržava javno-privatno partnerstvo putem subvencija za smanjenje rizika za tržišno orijentisane usluge. Novina u odnosu na prošli ciklus je uključivanje "pomorskih autoputeva" i projekata za izbegavanje prevoza ("traffic avoidance" projects), kao i mogućnost učešća zemalja koje se graniče sa EU.

Ciljevi:

- smanjenje saobraćajnog zagušenja;
- unapređenje dimenzije zaštite životne sredine u transportnim sistemima;
- jačanje inter-modalnih transportnih sistema;
- stimulisanje javno-privatnog partnerstva.

Aktivnosti:

- *otklanjanje strukturnih barijera* za efikasno funkcionisanje novih načina prevoza i efikasnije korišćenje postojeće infrastrukture (*Catalyst Actions*);
- „*pomorski autoputevi*“ – inovativni projekti usmereni na direktno prebacivanje tereta sa drumskih puteva na pomorski transport vodeći računa da drumski prevoz bude što kraći;
- *prebacivanje drumskog saobraćaja* na druge vrste prevoza (*Modal Shift Actions*);
- *izbegavanje prevoza* – integrisanje transporta u proizvodnu logistiku sa ciljem izbegavanja većeg obima transporta tereta drumskim putevima, modifikacija ili izgradnja pomoćne infrastrukture i opreme;
- *zajedničko učenje* - saradnja u sektoru logistike, unapređenje znanja, metoda i procedura za efikasno funkcionisanje transportnih lanaca.

Implementacija:

Za implementaciju je zadužena Evropska

agencija za konkurentnost i inovacije (EACI). Objavljaju se godišnji pozivi za predlaganje projekata. Projekti treba da obuhvataju teritoriju najmanje dve zemlje članice ili jedne članice EU i teritoriju jedne geografski bliske treće zemlje.

Učešće Srbije:

Program je otvoren za učešće zemalja kandidata u drugih uključenih u u Proces stabilizacije i pridruživanja.

Detaljnije informacije:

Informacije o programu - internet stranica Evropske komisije: http://ec.europa.eu/transport/marcopolo/home/home_en.htm
Internet stranica Evropske agencije za konkurentnost i inovacije: <http://ec.europa.eu/eaci/>

SESAR

SESAR - Single European Sky ATM Research Programme

SESAR je program tehnološke podrške implementaciji inicijative EU Jedinствeno evropsko nebo (Single European Sky) koji obezbeđuje koordinirano i sinhronizovano istraživanje, razvoj i raspored sistema ATM⁷ novih generacija. Nova generacija sistema ATM (očekuje se da će biti završena do 2020. godine) treba da obezbedi sigurnost i nesmetano odvijanje vazdušnog saobraćaja u svetu u narednih 30 godina. EU je 2004. godine lansirala inicijativu Jedinствeno evropsko nebo sa ciljem harmonizovanog razvoja, upravljanja i regulisanja vazdušnog prostora u Evropi. U periodu 2007-2013. godina SESAR zajednički finansiraju Evropska unija, Eurocontrol i industrija. Nakon toga je predviđeno da se kompletno finansira iz privatnih izvora.

Ciljevi:

- ukidanje fragmentisanog pristupa u upravljanju vazdušnim saobraćajem (ATM);
- transformacija evropskog ATM sistema;
- sinhronizacija planova i akcija različitih partnera;
- objedinjavanje resursa.

Kvantitativni ciljevi:

- utrostručenje kapaciteta;
- podizanje nivoa sigurnosti na faktor 10;
- smanjenje za 10% uticaja na životnu sredinu po jednom letu;
- smanjenje ATM troškova za 50%.

Aktivnosti:

Program će se realizovati u 3 faze:

1. *faza definisanja (2005-08)* – izrada Glavnog ATM plana (Master plan);
2. *faza razvoja (2008-13)* – razvoj nove opreme i standarda, zamena postojećih zemaljskih i vazdušnih sistema i interoperabilnost sa van-evropskim sistemima;
3. *faza razmeštanja (2014-20)* – proizvodnja širokih razmera, javne nabavke i implementacija nove ATM infrastrukture i odgovarajuće opreme aviona.

Implementacija:

Prvom fazom (izrada Master Glavnog plana) rukovodiće Eurocontrol a sufinansiraće Evropska komisija u okviru TEN⁸ - Transport programa. Za realizaciju druge faze osnovano je Zajedničko preduzeće SESAR (SESAR Joint Undertaking) koje treba da organizuje i koordinira razvojne aktivnosti u

skladu sa Master ATM planom. U trećoj fazi glavnu reč trebalo bi da ima privatni sektor. Mogu da učestvuju svi akteri u vazduhoplovstvu – civilni i vojni, zakonodavci, industrija, operatori, korisnici i dr.

Učešće Srbije:

Srbija je 19. juna 2006. godine u Briselu potpisala «Multilateralni sporazum o uspostavljanju zajedničkog evropskog vazduhoplovnog područja»⁹ koji predviđa da „Evropska zajednica obezbeđuje da pridružene strane budu u potpunosti uključene u razvoj Glavnog plana ATM i njegovo sprovođenje kroz SESAR program Komisije”.

Detaljnije informacije:

Informacije o programu – portal Evropske komisije o vazdušnom saobraćaju: http://ec.europa.eu/transport/air_portal/sesame/index_en.htm

⁷ Air Traffic Management - upravljanje vazdušnim saobraćajem.

⁸ Trans European Network.

⁹ “Multilateralni sporazum između Evropske zajednice i njenih država članica Republike Albanije, Bosne i Hercegovine, Republike Bugarske, Republike Hrvatske, Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije, Republike Island, Republike Crne Gore, Kraljevine Norveške, Rumunije, Republike Srbije i Misije privremene uprave Ujedinjenih nacija na Kosovu o uspostavljanju Zajedničkog evropskog vazduhoplovnog područja”.

Informacije o programu – internet stranica organizacije Eurocontrol: http://www.eurocontrol.int/sesar/public/subsite_homepage/homepage.html

Internet stranica Direktorata civilnog vazduhoplovstva Republike Srbije - tekst Multilateralnog sporazuma o uspostavljanju zajedničkog evropskog vazduhoplovnog područja: <http://www.cad.gov.rs/integracije.htm>

Master plan consortium: <http://www.sesar-consortium.aero/>

Sesar Joint undertaking: http://www.sesarju.eu/public/subsite_homepage/homepage.html

LIFE +

Vreme trajanja: 2007-2013. god.
Budžet: 2 milijarde 143 miliona EUR.

Poseban finansijski instrument za podršku sprovođenju određenih aspekata politike EU u oblasti zaštite i unapređenja životne sredine, koja je definisana u Šestom akcionom programu za životnu sredinu. Program je usmeren na implementaciju, razvoj i unapređivanje politike i zakonodavstva EU u oblasti životne sredine. Pored programa Life+, problematika zaštite i unapređenja životne sredine u okviru EZ sufinansira se iz više horizontalnih fondova, kao što su Evropski fond za regionalni razvoj, Evropski socijalni fond, Kohezioni fond, Evropski agrarni fond za ruralni razvoj, kao i programi CIP i FP7.

Ciljevi:

- doprinos realizaciji ciljeva Šestog akcionog programa za životnu sredinu (EAP);
- doprinos realizaciji politika Zajednice u oblasti zaštite prirode i biodiverziteta;
- širenje informacija i podizanje svesti o značaju zaštite i unapređenja životne sredine.

Aktivnosti:

Aktivnosti sadrže 3 komponente:

1. *LIFE+ Priroda i biodiverzitet* – doprinosi implementaciji odgovarajućih direktiva EU (Birds - Ptice, Habitats - Staništa). Takođe, podržava implementaciju politike EU o zaštiti prirode, kao i funkcionisanje mreže zaštićenih područja Natura 2000.

2. *LIFE+ Politika i upravljanje* u oblasti životne sredine – podržava projekte koji doprinose ostvarivanje politike Zajednice u oblasti životne sredine, predlažu inovativne pristupe, nove tehnologije, metode i instrumente, jačaju znanje i legislativu.

3. *LIFE+ Informacije i komunikacija* – sufinansira kampanje za podizanje svesti i bolju komunikaciju o značaju životne sredine, zaštite prirode i biodiverziteta i zaštite od požara u šumskim oblastima.

Implementacija:

LIFE+ se implementira kroz dva višegodišnja strateška programa (2007-2010 i 2011-2013) koji se definišu na nivou EU. Ovi programi definišu osnovne ciljeve, prioritetne oblasti, vrste mera i očekivane rezultate. Komisija objavljuje godišnje pozive za predla-

ganje projekata. Mogu da učestvuju državni i privatni subjekti iz država članica, zemalja EFTA, kao i zemalja kandidata i potencijalnih kandidata za članstvo u EU.

Učešće Srbije:

Republika Srbija već kao potencijalni kandidat za članstvo u EU, a kasnije kao kandidat, može da učestvuje u programu.

Detaljnije informacije:

Informacije o programu - internet stranica Evropske komisije: <http://ec.europa.eu/environment/life/funding/lifeplus.htm>

VI Zdravlje, potrošači

ZAŠTITA JAVNOG ZDRAVLJA

Community Action in the Field of Public Health

Vreme trajanja: 2008-2013. god.
Budžet: 321,5 miliona EUR

Program dopunjuje aktivnosti zemalja članica u implementaciji nacionalnih politika za zaštitu zdravlja ljudi i unapređenje javnog zdravlja. Cilj je poboljšanje informisanosti i znanja o javnom zdravlju, jačanje sposobnosti za brzu i koordiniranu reakciju u slučaju opasnosti po zdravlje. Program je komplementaran sa drugim programima Zajednice i fondovima, kao što su strukturni fondovi, Statistički program Zajednice i FP7.

Ciljevi:

- unapređenje zdravstvene sigurnosti građana;

- unapređenje zdravlja u cilju obezbeđivanja prosperiteta i solidarnosti;
- unapređenje znanja i diseminacija informacija o zdravlju.

Aktivnosti:

- zaštita građana od opasnosti po zdravlje i jačanje kapaciteta zemalja članica za reagovanje u slučaju opasnosti;
- podrška zdravom aktivnom starenju i smanjenje nejednakosti sa posebnim akcentom na nove zemlje članice EU;
- unapređenje saradnje između zdravstvenih sistema po pitanjima koja imaju prekogranični karakter, kao što je mobilnost pacijenata i zdravstvenih radnika;
- mere za smanjenje konzumacije alkohola, duvana i narkotika;
- razmena znanja i uspešnih praktičnih rešenja.

Implementacija:

Za implementaciju je zadužena Izvršna agencija za zdravlje i potrošače (EAHC). Godišnje se objavljuju tenderi i pozivi za predlaganje projekata. Maksimalna visina sufinansiranja je 60% od ukupnog budžeta projekta, u izuzetnim slučajevima kada se radi o projektima od posebnog evropskog značaja sufinansiranje može biti i 80%.

Učešće Srbije:

Program je otvoren za zemlje potencijalne

kandidate za članstvo u EU, uključujući i Republiku Srbiju.

Detaljnije informacije:

Informacije o programu - internet stranica Evropske komisije: http://ec.europa.eu/health/ph_programme/pgm2008_2013_en.htm
Informacije o programu – int.str. Izvršne agencije za zdravlje i potrošače: <http://ec.europa.eu/eahc/health/health.html>

ZAŠTITA POTROŠAČA
A programme of Community action in the field of consumer policy

Vreme trajanja: 2007-2013. god.

Budžet: 156,8 miliona EUR

Program pruža podršku ostvarivanju Strategije EU za zaštitu potrošača, posebno u ostvarivanju višeg stepena zaštite zdravlja, sigurnosti, ekonomskih i pravnih interesa potrošača, kao i ostvarivanja prava potrošača na informacije, edukaciju i samoorganizovanje. Intencija programa je da integriše interese potrošača u sve politike Zajednice, kao i da posebno podrži zaštitu potrošača i kampanje podizanja svesti potrošača u novim članicama EU.

Ciljevi:

- visok stepen zaštite potrošača kroz bolje zastupanje interesa potrošača;

- efikasna primena mera zaštite potrošača predviđenih politikom u toj oblasti (sprovođenje zakona, obeštećivanje, saradnja, informisanje i obrazovanje).

Aktivnosti:

- prikupljanje, razmena i analiza podataka i informacija bitnih za definisanje politike zaštite potrošača;
- razvoj metoda ocenjivanja bezbednosti potrošačkih dobara i usluga;
- pružanje naučno zasnovanih saveta i evaluacija rizika;
- priprema pravnih propisa i drugih regulatornih aktivnosti;
- finansijska podrška evropskim organizacijama za zaštitu potrošača;
- jačanje kapaciteta i obuka kadrova za regionalne, nacionalne i evropske organizacije potrošača;
- unapređenje efikasnosti primene legislative Zajednice u okviru politike zaštite potrošača;
- pravna i tehnička ekspertiza (uključujući studije ocene primene propisa za zaštitu potrošača);
- informisanje, savetovanje i obeštećenje potrošača;
- edukacija potrošača.

Implementacija:

Za implementaciju je zadužena Izvršna agencija za zdravlje i potrošače (EAHC). Izrađuju se godišnji planovi rada koji definišu proritne aktivnosti, namenu sredstava, kriterijume za selekciju, vreme objavljivanja tendera, zajedničke aktivnosti i objavljivanje poziva za predlaganje projekata. Sufinansiranje je u visini od 50% za zajedničke akcije

Zajednice i jedne ili više zemalja učesnica, 85% za aktivnosti usmerene na razvijanje master kurseva iz oblasti zaštite potrošača, 50% za sufinansiranje rada evropskih organizacija potrošača.

Učešće Srbije:

Program je otvoren za zemlje potencijalne kandidate za članstvo u EU, uključujući i Republiku Srbiju.

Detaljnije informacije:

Informacije o programu - internet stranica Evropske komisije: http://ec.europa.eu/consumers/tenders/information/index_en.htm
Informacije o programu – int.str. Izvršne agencije za zdravlje i potrošače (EAHC): <http://ec.europa.eu/eahc/consumers/consumers.html>

VII

Pravosuđe, bezbednost, slobode

OKVIRNI PROGRAM „OSNOVNA PRAVA I PRAVOSUĐE“

*Fundamental Rights and Justice
Framework Program*

Vreme trajanja: 2007-2013. god.

Budžet: 542,9 miliona EUR

Jedan od tri okvirna programa Zajednice na području pravosuđa, bezbednosti i slobode za period 2007-2013¹⁰, čiji je zajednički cilj doprinos realizaciji Haškog programa EU, kao i podsticanje poštovanja osnovnih sloboda i prava u evropskom društvu sadržanih u Povelji EU o osnovnim pravima. Cilj Okvirnog programa je uspostavljanje prostora pravosuđa, bezbednosti i slobode kroz unapređenje saradnje po nekim specifičnim pitanjima: poštovanje osnovnih prava, borba protiv antisemitizma, rasizma i ksenofobije, civilno društvo i jačanje saradnje pravosudnih sistema u pitanjima građanskog, privrednog i krivičnog pravosuđa. Okvirni program se sastoji od pet podprograma: 1) borba protiv nasilja (Daphne III), 2) suzbijanje narkotika i informisanje, 3) osnovna prava i državljanstvo, 4) građansko pravosuđe i 5) Krivično pravosuđe.

¹⁰ 1) Osnovna prava i pravosuđe, 2) Bezbednost i zaštita sloboda, 3) Solidarnost i upravljanje migracionim tokovima.

Borba protiv nasilja *Daphne III*

Vreme trajanja: 2007-2013. god.
Budžet: 114,4 miliona EUR

Program podržava organizacije u definisanju i sprovođenju mera i akcija za sprečavanje i borbu protiv svih vidova nasilja, posebno nad decom, mladim osobama i ženama, kao i u zaštiti žrtava nasilja i rizičnih grupa.

Ciljevi:

- zaštita građana EU od nasilja;
- zaštita dece, mladih i žena od svih vidova nasilja.

Aktivnosti:

- pomoć i podrška NVO i drugim relevantnim organizacijama za aktivno delovanje u zaštiti i prevenciji nasilja;
- izrada materijala za kampanju podizanja svesti;
- informativne aktivnosti o programu Dafne;

- podrška merama za zaštitu rizičnih grupa;
- izgradnja multidisciplinarnih mreža;
- razmena znanja, informacija i dobrih praktičnih rešenja;
- podrška žrtvama nasilja;
- proučavanje trendova i uzroka nasilja u cilju boljeg razumevanja i prevencije.

Implementacija:

Na osnovu godišnjih radnih planova GD za pravosuđe, bezbednost i slobode objavljuje pozive za predlaganje projekata.

Učešće Srbije:

Program je otvoren za zemlje Zapadnog Balkana, uključujući i Srbiju, pod uslovom da se potpiše Memorandum o razumevanju.

Detaljnije informacije:

Informacije o programu - internet stranica Evropske komisije: http://ec.europa.eu/justice_home/funding/daphne3/funding_daphne3_en.htm

Suzbijanje narkotika i informisanje *The Drug Prevention and Information*

Vreme trajanja: 2007-2013. god.
Budžet: 21,35 miliona EUR

Program je usmeren na sprovođenje ciljeva Strategije EU o narkoticima i odgovarajućih akcionih planova (2005-2008 i 2009-2012) čiji je osnovni cilj smanjenje socijalnih i zdravstvenih štetnih posledica korišćenja i trgovine narkoticima. Pruža podršku zemljama članicama da udruženim sredstvima rade zajedno na smanjenju potražnje i ponude narkotika i suzbiju ilegalnu trgovinu.

Ciljevi:

- kreiranje multidisciplinarnih mreža za saradnju zemalja članica;
- razmena informacija i dobre prakse kroz obuku, studijske boravke i razmenu osoblja;
- podizanje svesti o socijalnim i zdravstvenim aspektima upotrebe narkotika i mere za bolje razumevanje fenomena narkomanije;

- stimulisanje civilnog društva da definiše i sprovodi efikasne planove prevencije, informisanja i drugih aktivnosti u skladu sa Strategijom EU i akcionim planovima;
- monitoring, implementacija i evaluacija realizacije mera predviđenih akcionim planovima.

Aktivnosti:

- posebne aktivnosti koje preduzima Komisija – izrada studija i istraživanje, ispitivanje javnog mnjenja, formulisanje indikatora i zajedničke metodologije, prikupljanje, obrada i diseminacija podataka i statistike, seminari, konferencije, javne kampanje, izrada i održavanje veb-sajtova, informativni materijal, analitičke i evaluacione aktivnosti.
- posebni trans-nacionalni projekti od interesa za Zajednicu koje predlažu najmanje dve zemlje EU ili jedna članica EU i jedna od zemalja koja ima pravo učešća (u procesu pristupanja, kandidat za članstvo).
- aktivnosti NVO ili drugih entiteta koje se uklapaju u glavne ciljeve programa i predviđene su godišnjim radnim planovima.

Implementacija:

Na osnovu godišnjih radnih planova GD za pravosuđe, bezbednost i slobode objavljuje pozive za predlaganje projekata i druge vrste aktivnosti.

Učešće Srbije:

Program je otvoren za zemlje Zapadnog Balkana, uključujući i Srbiju, pod uslovom da potpiše Memorandum o razumevanju.

Detaljnije informacije:

Informacije o programu - internet stranica Evropske komisije: http://ec.europa.eu/justice_home/funding/drugs/funding_drugs_en.htm

Osnovna prava i državljanstvo
*Fundamental Rights and
Citizenship*

Vreme trajanja: 2007-2013. god.
Budžet: 93,8 miliona EUR

Osnovni cilj ovog programa je da obezbedi sigurnost građanima EU da će njihova prava garantovana Evropskom poveljom EU o osnovnim pravima biti poštovana. Podržava, takođe, aktivnosti borbe protiv rasizma, obezbeđujući građanima slobodan život bez straha od proganjanja i drugih vidova ugrožavanja.

Ciljevi:

- promovisanje razvoja evropskog društva baziranog na poštovanju osnovnih prava i prava koja proizilaze iz državljanstva u EU;
- jačanje civilnog društva i stimulisanje otvorenog, transparentnog i redovnog dijaloga s njim o pitanjima vezanim za poštovanje osnovnih prava;

- borba protiv rasizma, ksenofobije i anti-semitizma;
- poboljšanje saradnje i razmene informacija, kao i umrežavanje pravnih, pravosudnih i administrativnih vlasti, kao i predstavnika pravne profesije.

Aktivnosti:

- posebne aktivnosti koje preduzima Komisija – izrada studija i istraživanje, ispitivanje javnog mnjenja, formulisanje indikatora i zajedničke metodologije, prikupljanje, obrada i diseminacija podataka i statistike, seminari, konferencije, javne kampanje, izrada i održavanje veb-sajtova, informativni materijal, analitičke i evaluacione aktivnosti;
- posebni trans-nacionalni projekti od interesa za Zajednicu koje predlažu odgovarajući organi i tela zemalja članica Evropske unije, međunarodne organizacije i NVO;
- aktivnosti NVO ili drugih entiteta koje se uklapaju u glavne ciljeve programa.

Implementacija:

Na osnovu godišnjih radnih planova GD za pravosuđe, bezbednost i slobode objavljuje pozive za predlaganje projekata i druge vrste aktivnosti.

Učešće Srbije:

Program je otvoren za zemlje Zapadnog Balkana, uključujući i Srbiju, pod uslovom da potpiše Memorandum o razumevanju.

Detaljnije informacije:

Informacije o programu - internet stranica

Evropske komisije: http://ec.europa.eu/justice_home/funding/rights/funding_rights_en.htm#

Krivično pravosuđe *Criminal Justice*

Vreme trajanja: 2007-2013. god.
Budžet: 196,2 miliona EUR

Cilj programa je unapređenje pravosudne saradnje u cilju uspostavljanja jedinstvenog evropskog prostora pravde u krivičnim pitanjima na bazi uzajamnog uvažavanja i poverenja, kao i unapređenja kompatibilnost u pravilima, koja se primenjuju u državama članicama.

Ciljevi:

- unapređenje saradnje pravosudnih organa;
- olakšati pristup pravosudnim sistemima za građane EU;
- poboljšanje saradnje i razmene između pravnih, pravosudnih i administrativnih vlasti;
- izgradnja evropskog kompjuterizovanog sistema za brzu razmenu informacija o krivičnim predmetima.

Aktivnosti:

- izrada studija, istraživanja i pregledi stanja;
- organizacija javnih događaja, kampanja, veb-sajtova u cilju informisanja i edukacije šire javnosti;
- trans-nacionalni projekti koje predlažu najmanje dve zemlje EU ili jedna članica EU i jedna od zemalja koja ima pravo učešća (u procesu pristupanja, kandidat za članstvo);
- projekti NVO.

Implementacija:

Na osnovu godišnjih planova rada objavljuju se pozivi za predlaganje projekata kao i tenderi. Mogu da učestvuju nacionalni nadležni organi i tela, zaposleni u pravosuđu, NVO, službe za zaštitu žrtava kriminalnih radnji, pojedinci.

Učešće Srbije:

Program je otvoren za zemlje kandidate za članstvo u EU. Treće zemlje mogu da učestvuju kao partneri, ali ne mogu da predlažu projekte.

Detaljnije informacije:

Informacije o programu - internet stranica Evropske komisije: http://ec.europa.eu/justice_home/funding/jpen/funding_jpen_en.htm

Građansko pravosuđe *Civil Justice*

Vreme trajanja: 2007-2013. god.
Budžet: 109,3 miliona EUR

Program podstiče uklanjanje prepreka za nesmetano funkcionisanje prekograničnih građanskih parnica u državama članicama, a cilj mu je poboljšanje svakodnevnog života pojedinaca i preduzeća kroz olakšavanje pristupa pravosuđu.

Ciljevi:

- unapređenje pravosudne saradnje po građanskim predmetima;
- podrška zemljama članicama da prilagode svoje pravosudne sisteme sistemu EU;
- podsticanje razmene informacija i dobrih praktičnih rešenja između pravnih, pravosudnih i administrativnih vlasti, kao i predstavnika pravne profesije.

Aktivnosti:

- posebne aktivnosti koje preduzima Komisija – izrada studija i istraživanje, ispitivanje javnog mnjenja, formulisanje indikatora i zjadničke metodologije, prikupljanje, obrada i diseminacija podata-

ka i statistike, seminari, konferencije, javne kampanje, izrada i održavanje veb-sajtova, informativni materijal, analitičke i evaluacione aktivnosti;

- posebni trans-nacionalni projekti od interesa za Zajednicu koje predlažu odgovarajući organi i tela zemalja članica EU, međunarodne organizacije i NVO i koje predlažu najmanje dve zemlje EU ili jedna članica EU i jedna od zemalja koja ima pravo učešća (u procesu pristupanja, kandidat za članstvo).

Implementacija:

Zadužen GD za pravosuđe, bezbednost i slobode EK. Na osnovu godišnjih planova rada objavljuju se pozivi za predlaganje projekata kao i tenderi. Mogu da učestvuju javne i privatne institucije i organizacije, profesionalne organizacije, univerziteti, istraživački instituti, institucije koje se bave stručnim usavršavanjem svih profesionalnih profila zaposlenih u pravosuđu i dr.

Učešće Srbije:

Program je otvoren za zemlje Zapadnog Balkana pod uslovom da sprovedu uobičajenu proceduru pristupanja.

Detaljnije informacije:

Informacije o programu - internet stranica Evropske komisije: http://ec.europa.eu/justice_home/funding/civil/funding_civil_en.htm

OKVIRNI PROGRAM „BEZBEDNOST I ZAŠTITA SLOBODA“

Security and Safeguarding Liberties

Cilj programa je da obezbedi efikasnu operativnu saradnju u borbi protiv kriminala i terorizma, kao i njihovu prevenciju. Sastoji se od dva posebna programa: „Sprečavanje i borba protiv kriminala“ i „Sprečavanje, pripravnost i upravljanje posledicama terorizma i drugim bezbednosnim rizicima“. Program nastavlja bivši program AGIS¹¹. Program obuhvata delovanje EUROPOL-a¹² i CEPOL-a.

Vreme trajanja: 2007-2013. god.

Budžet: 745 miliona EUR

Ciljevi Okvirnog programa:

- jačanje saradnje u oblasti primene zakona;
- kreiranje javno-privatnog partnerstva i strategija u oblasti prevencije zločina, kriminologije, statistike i zaštite žrtava i svedoka;
- unapređenje prevencije i pripremljenosti za delovanje koristeći zajedničke bezbednosne standarde i razmenu informacija i dobre prakse;
- razvoj efikasnog sistema razmene informacija na nivou EU.

Sprečavanje i borba protiv kriminala *Prevention of and Fight against Crime*

Vreme trajanja: 2007-2013. god.

Budžet: 597,6 miliona EUR

Finansira aktivnosti usmerene na sprečavanje i borbu protiv svih vrsta kriminala, a posebno protiv terorizma, trgovine ljudima i krivičnih dela protiv dece, kao i nezakonite trgovine narkoticima i oružjem, borbu protiv korupcije i prevara. Ovaj program je zajedno sa programom Krivično pravosuđe zamenio bivši AGIS.

Ciljevi:

- razvoj i unapređenje horizontalnih metoda za strateško sprečavanje i borbu protiv kriminala;
- unapređenje koordinacije i saradnje između agencija za sprovođenje zakona, nacionalnih vlasti i tela Zajednice;
- razvoj i primena najboljih rešenja za zaštitu i podršku svedoka;
- razvoj i primena najboljih rešenja za zaštitu žrtava kriminalnih radnji.

Aktivnosti:

- projekti sa evropskom dimenzijom koje inicira i administrira Komisija;
- trans-nacionalni projekti u kojima učestvuju najmanje dve zemlje članice EU ili jedna članica i jedna zemlja u pristupanju ili kandidat;
- nacionalni projekti razvoja inovativnih metoda i tehnologija;
- analitičke, monitoring i evaluacione aktivnosti;
- razvoj i transfer tehnologije i metodologije;
- obrazovanje i stručno usavršavanje, razmena stručnjaka;
- podizanje svesti i diseminacija informacija relevantnim akterima i široj javnosti.

Implementacija:

Program se implementira kroz tri vida grantova: grantovi za aktivnosti, operativni grantovi i grantovi za okvirna partnerstva. Za implementaciju programa zadužen je GD za pravosuđe, bezbednost i slobode koji objavljuje godišnje pozive za predlaganje projekata i tendere. Komisija usvaja godišnje planove rada, koji definišu sve uslove za učešće u predviđenim aktivnostima. Mogu da učestvuju Agencije za sprovođenje zakona, lokalne, regionalne i nacionalne vlasti, javne i privatne organizacije, NVO i socijalni partneri, univerziteti, statistički zavodi.

Učešće Srbije:

Program je otvoren za zemlje kandidate za članstvo u EU. Treće zemlje mogu da učestvuju kao partneri u trans-nacionalnim projektima ali ne mogu biti predlagači.

¹¹ Okvirni program od 2003-2006 za pomoć policiji i pravosuđu u zemljama EU i kandidatima u borbi protiv kriminala.

¹² EUROPOL – European Police Office, CEPOL – European Police College.

Detaljnije informacije:

Informacije o programu - internet stranica Evropske komisije: http://ec.europa.eu/justice_home/funding/isec/funding_isec_en.htm

Sprečavanje, pripravnost i upravljanje posledicama terorizma i drugim bezbednosnim rizicima

Prevention, Preparedness and Consequence Management of Terrorism

Vreme trajanja: 2007-2013. god.
Budžet: 137.4 miliona EUR

Cilj Programa je da poboljša zaštitu građana, ostvarivanje njihovih sloboda i zaštiti društvo od terorizma i drugih bezbednosnih rizika. Usmeren je na aktivnosti sprečavanja i smanjenja rizika od terorističkih napada u EU putem pravosudne saradnje. Pored toga, cilj je zaštita ugroženog zdravlja i zaštita infrastrukture, kao i životne sredine, javnog zdravlja, transporta, ekonomske i socijalne kohezije u EU.

Ciljevi:

Ciljevi su podeljeni u 2 grupe:

Sprečavanje i pripravnost:

- izrada analiza rizika i ugroženosti kritične infrastrukture;
- razvoj zajedničkih bezbednosnih standarda;
- podrška koordinaciji i saradnji u zaštiti kritične infrastrukture EU.

Upravljanje posledicama:

- intenzivna razmena informacija, iskustava i tehnologije;
- razvoj novih metoda i planova za delovanje u slučaju krize;
- razmena i korišćenje znanja o upravljanju krizom.

Aktivnosti:

- operativna saradnja i koordinacija u cilju zaštite građana od terorističkih napada;
- analitičke aktivnosti, monitoring, evaluacija i kontrola;
- razvoj i transfer tehnologije i metodologije, posebno u vezi sa razmenom informacija i interoperabilnosti;
- obuka, razmena osoblja i stručnjaka;
- aktivnosti podizanja svesti i širenja informacija.

Implementacija:

Komisija usvaja godišnje planove rada koji definišu sve uslove za učešće u predviđenim aktivnostima. Zadužen je GD za pravosuđe, bezbednost i slobode koji objavljuje godišnje pozive za predlaganje projekata i tendere. Finansira tri vrste projekata: *projekti sa evropskom dimenzijom* koje inicira i administrira

Komisija, *trans-nacionalni projekti* u kojima učestvuju najmanje dve zemlje članice EU ili jedna članica i jedna zemlja u pristupanju ili kandidat i *nacionalni projekti* koji uključuju najmanje jedan entitet iz zemlje članice.

Učešće Srbije:

Program je otvoren za zemlje kandidate za članstvo u EU. Treće zemlje mogu da učestvuju kao partneri u trans-nacionanim projektima, ali ne mogu biti predlagači.

Detaljnije informacije:

Informacije o programu - internet stranica Evropske komisije: http://ec.europa.eu/justice_home/funding/cips/funding_cips_en.htm

OKVIRNI PROGRAM „SOLIDARNOST I UPRAVLJANJE MIGRACIONIM TOKOVIMA“

Solidarity and Management of Migration Flows Framework Programme

Vreme trajanja: 2007-2013. god.

Budžet: 5 milijardi 866 miliona EUR

Evropski fond za izbeglice *European Refugee Fund - ERF*

Osnovan je pre lansiranja Okvirnog programa za solidarnost i upravljanje migracionim tokovima 2004. godine sa planom za period 2005-2010, a zatim uklopljen u prioritete Okvirnog programa i produžen do 2013. godine. Opšti cilj fonda je pružanje podrške zemljama članicama EU da obezbede uslove za prijem izbeglica, raseljenih lica i korisnika dodatne zaštite; da primenjuje pravedne i efikasne postupke davanja azila; da unapređuju pozitivnu praksu u oblasti azila kako bi se zaštitila prava osoba kojima je potrebna međunarodna zaštita i omogućilo da sistemi azila u državama članicama efikasno funkcionišu.

Glavni cilj programa je unapređenje upravljanja migracionim procesima na nivou EU i jačanje solidarnosti između zemalja članica. Program pokriva četiri dimenzije. Prva se odnosi na integrisano upravljanje spoljnim granicama i za to je namenjen Fond za spoljne granice (2.152 miliona EUR). Druga se odnosi na politiku azila i za to je namenjen Fond za izbeglice (1.184 miliona EUR), treća dimenzija se odnosi socijalnu, građansku i kulturnu integraciju pripadnika zemalja koje nisu članice EU - Fond za integraciju (1.771 miliona EUR). Četvrta dimenzija se odnosi na borbu protiv ilegalne imigracije i povratak osoba iz zemalja koje nisu članice EU, a koji nelegalno borave na teritoriji EU - Fond za izbeglice (759 miliona EUR). Program treba da obezbedi pravednu podelu troškova i odgovornosti svih država članica pri uvođenju integrisanog upravljanja spoljnim granicama Evropske unije, kao i sprovođenja zajedničkih politika u oblasti azila i imigracija.

Fond za spoljne granice *External Frontiers Fund*

Fond (funkcionalan od 1. januara 2008. godine) obezbeđuje mehanizam finansijske solidarnosti kao podršku državama koje, za dobrobit celokupne Zajednice, podnose stalni teški finansijski teret sprovođenja zajedničkih standarda kontrole i nadzora spoljnih granica EU, kao i granica Šengen zone. Fond, takođe, pruža finansijsku pomoć za sprovođenje politike viza. Korisnice su zemlje članice EU (izuzev Danske, Velike Britanije i Irske), kao i sve Šengen zemlje.

Evropski fond za integraciju *European Integration Fund*

Opšti cilj je podrška državama članicama u naporima da omoguće državljanima trećih zemalja da ispune uslove za dozvolu boravka, kao i da olakšaju njihovu integraciju u evropsko društvo, u skladu sa Zajedničkim osnovnim načelima politike integracije imigranata u Evropsku uniju (u primeni od 1. januara 2007. godine). Fond nastavlja uspešno sprovedene aktivnosti u okviru pilot integracionih projekata EU koji su lansirani 2002. godine. Osnivanje Fonda je predviđeno Haškim programom.

Evropski fond za povratak *European Return Fund*

Fond (funkcionalan od 1. januara 2008. godine) pruža podršku državama članicama u naporima da poboljšaju upravljanje povrat-

kom u svim njegovim dimenzijama, uz korišćenje koncepta integrisanog upravljanja povratkom te uz pravednu i efikasnu primenu zajedničkih standarda o povratku. Takođe, cilj je uspostavljanje dobrih radnih veza između zemalja članica EU i trećih zemalja, kao i stručno osposobljavanje i obuka odgovarajućih državnih struktura za donošenje adekvatnih rešenja.

Detaljnije informacije:

Informacije o Okvirnom programu - internet stranica Evropske komisije: http://ec.europa.eu/justice_home/funding/intro/funding_solidarity_en.htm

Informacije o Fondu za povratak: http://ec.europa.eu/justice_home/funding/return/funding_return_en.htm

Informacije o Evropskom fondu za integraciju: http://ec.europa.eu/justice_home/funding/integration/funding_integration_en.htm

Informacije o Fondu za spoljne granice: http://ec.europa.eu/justice_home/funding/borders/funding_borders_en.htm

Informacije o Evropskom fondu za izbeglice: http://ec.europa.eu/justice_home/funding/refugee/funding_refugee_en.htm

FINANSIJSKI INSTRUMENT ZA CIVILNU ZAŠTITU

Civil Protection Financial Instrument

Vreme trajanja: 2007-2013. god.

Budžet: 189,8 miliona EUR

Ciljevi:

- pomoć u podizanju efikasnosti civilne zaštite;
- jačanje prevencije, pripremljenosti i delovanja u kriznim situacijama;
- pružanje logističke podrške;
- izgradnja i održavanje pouzdanog zajedničkog komunikacionog i informacionog sistema.

Aktivnosti:

- studije, obuka, podizanje svesti u domenu pripremljenosti i delovanja;
- razmena najboljih praktičnih rešenja u domenu prevencije, pripremljenosti i delovanja;
- razvoj sistema za uzbuđivanje i unapređenje koordinacije;
- logistička podrška.

Implementacija:

Različite vrste pomoći su moguće kao što su grantovi ili pružanje transportnih usluga. Mogu da učestvuju sva pravna lica (javna i privatna) koja su osnovana na teritoriji članica EU, Islanda, Lihtenštajna i Norveške, kao

Pružila komplementarnu podršku naporima država članica u zaštiti, pre svega, ljudi, ali i životne sredine i imovine, uključujući kulturnu baštinu. Takođe, podržava mere delovanja u slučaju prirodnih ili izazvanih ljudskim delovanjem katastrofa (teroristički činovi, tehnološki, radiološki ili ekološki incidenti velikih razmera). Instrument, takođe, stimuliše saradnju između država članica u oblasti civilne zaštite. Finansira Mehanizam Zajednice za civilnu zaštitu, uključujući Centar za praćenje i informacije (MIC) uspostavljen na evropskom nivou i Zajednički informacioni sistem (CECIS), kroz koji države učesnice efikasno razmenjuju relevantne informacije. Finansijskom instrumentu za civilnu zaštitu prethodio je Akcioni program Zajednice u oblasti civilne zaštite koji se završio 31. decembra. 2006. godine.

zemalja kandidata ukoliko postoji pravni osnov.

Učešće Srbije:

Mogu da učestvuju zemlje kandidati, kao i treće zemlje.

Detaljnije informacije:

Informacije o programu - internet stranica Evropske komisije: <http://ec.europa.eu/environment/civil/prote/finance.htm>

VIII

Finansije, carina

FISKALIS

Fiscalis 2013

Vreme trajanja: 2007-2013. god.

Budžet: 175,3 miliona EUR

Širi cilj je razvoj pouzdanijeg i funkcionalnijeg poreskog sistema na unutrašnjem tržištu EU putem jačanja saradnje između država koje učestvuju, njihovih administracija i službenika. Pored unapređenja funkcionisanja poreskog sistema, program je namenjen i informisanju i prenošenju iskustava i znanja zemljama kandidatima, potencijalnim kandidatima i učesnicama u Evropskoj susedskoj politici (ENP).

Ciljevi:

- unapređenje razmene informacija i saradnje administracija u oblasti PDV, akciza, poreza na dohodak i kapital;
- podići nivo razumevanja i sprovođenje

Komunitarnog prava u zemljama članicama;

- razvoj i razmena dobrih praktičnih rešenja usmerenih na unapređenje administrativnih procedura;
- saradnja u oblasti poreza na premije od osiguranja i implementaciji postojećih pravila;
- pomoć zemljama kandidatima i potencijalnim kandidatima u oblasti poreske legislativne i jačanja njihovih administrativnih kapaciteta;
- razvoj saradnje sa poreskim administracijama zemalja uključenih u ENP.

Aktivnosti:

- razvoj interfejsa elektronskih sistema komunikacije i razmene informacija;
- uspostavljanje multilateralne kontrole u oblasti ispunjavanja poreskih obaveza u različitim zemljama učesnicama;
- organizacija seminara i raznih vidova obuke;
- koordinacija radnih poseta.

Implementacija:

U godišnjim planovima rada objavljuju se pozivi za učešće i tenderi. Program je namenjen poreskim administracijama zemalja učesnica.

Učešće Srbije:

Pokrenuta je procedura za uključivanje Republike Srbije i očekuje se da MoR uskoro bude potpisan.

Detaljnije informacije:

Informacije o programu - internet stranica Evropske komisije: http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/tax_cooperation/fiscalis_programme/index_en.htm

**HERKUL
*Hercule***

Vreme trajanja: 2007-2013. god.
Budžet: 98,5 miliona EUR

Program zaštite finansijskih interesa Zajednice, koji pre svega podržava aktivnosti usmerene na preventivno delovanje u sprečavanju finansijskih pronevera, kao i na mere borbe protiv njih. U novom ciklusu usmeren pre svega na jačanje trans-nacionalne i multidisciplinarnе saradnje između vlasti zemalja članica, Evropske komisije i Evropske kancelarije za sprečavanje pronevera (European Anti-Fraud Office - OLAF) u cilju koordiniranog delovanja i podrške vlastima u sprovođenju zakona.

Ciljevi:

- jačanje trans-nacionalne i multidisciplinarnе saradnje između vlasti zemalja članica, Evropske komisije i OLAF;

- umrežavanje organa i tela nadležnih za sprovođenje zakona.

Aktivnosti:

- unapređenje saradnje između vlasti zemalja članica, Evropske komisije i OLAF;
- kreiranje mreža u članicama EU, zemljama u pristupanju i kandidatima u cilju olakšavanja razmene informacija, iskustva i najboljih rešenja u praksi;
- tehnička operativna pomoć nacionalnim agencijama za sprovođenje zakona u zemljama članicama EU;
- proširenje geografskog pokrivanja u cilju uključenja svih članica EU, zemalja u pristupanju i kandidata;
- jačanje mera u oblastima koje su identifikovane kao posebno osetljive, posebno šverc cigareta i falsifikovanje.

Implementacija:

Izrađuju se godišnji planovi rada na osnovu kojih se raspisuje pozivi za predlaganje projekata i tenderi. Objavljaju se na internet stranici OLAF, program Herkul. Postoje dve vrste finansijske podrške: grantovi i ugovori o javnim nabavkama. Sufinansiranje kroz grantove ne može preći 50% izuzev za organizaciju seminara (80% za državne strukture i 90% za naučno-istraživačke organizacije). Mogu da učestvuju nadležni organi i tela, posebno nacionalne i regionalne vlasti, istraživački instituti, obrazovne institucije i neprofitna pravna lica.

Učešće Srbije:

Otvoren za zemlje Zapadnog Balkana ukoliko je učešće pravno regulisano (MoR).

Detaljnije informacije:

Informacije o programu - internet stranica Evropske komisije: http://ec.europa.eu/anti_fraud/programmes/index_en.html

PERIKLE

Pericles

Vreme trajanja: 2007-2013. god.
Budžet: 7 miliona EUR

Program koji uspostavlja stabilan okvir za dopunu mera koje zemlje članice preduzimaju u cilju zaštite evra od falsifikovanja. Program je osnovan 2001. godine, više puta je menjan, da bi u tekućem ciklusu pokrivaio i zemlje članice koje nisu uvele evro kao zvaničnu valutu.

Ciljevi:

- podizanje svesti i stimulisanje intenzivnije saradnje relevantnih struktura i pojedinaca;
- unapređenje opšteg razumevanja instrumenata Zajednice i međunarodnih instrumenata u oblasti koju program pokriva.

Aktivnosti:

- jačanje svesti o neophodnosti tesne saradnje između nadležnih organa;

- aktivnosti podizanja svesti o legislativi koja se odnosi na zaštitu evra;
- obuka i usavršavanje u oblasti zakonodavstva, saradnje, istrage i bezbednosnih aspekata zaštite evra;
- razvoj i jačanje mehanizama i razmena najbolje prakse.

Implementacija:

Implementira se u koordinaciji Komisije-OLAF i zemalja članica, uključujući i inicijative Evropske centralne banke i Euroapol. Godišnje se objavljuju pozivi za predlaganje projekata koje mogu podneti nadležni nacionalni organi ili Komisija. Zemlja članica može podneti najviše dva projekta godišnje koji se odnose na organizovanje sastanaka, seminara, radionica. Sufinansiranje je najviše do 80% a u nekim slučajevima od posebnog interesa moguće je finansiranje 100% iz programa. Mogu da učestvuju nadležni organi i tela u zemljama članicama i EU i zemljama koje imaju evro kao zvaničnu valutu.

Učešće Srbije:

Otvoren za kandidate i treće zemlje ukoliko je učešće pravno regulisano (MoR).

Detaljnije informacije:

Informacije o programu - internet stranica Evropske komisije: http://ec.europa.eu/anti_fraud/programmes/pericles/index_en.html

CARINA Customs 2013

Vreme trajanja: 2007-2013. god.
Budžet: 323,8 miliona EUR

Širi cilj programa je da pomogne nacionalnim carinskim administracijama da deluju maksimalno efikasno i ekonomično i da ih osposobi da odgovore na sve nove zahteve. Podržava jačanje kontrole i borbe protiv zloupotreba i mere za jačanje bezbednosti građana zemalja članica EU. Unapređenje rada carinskih administracija, poboljšanje komunikacionih sistema, standardizovanje operativnih kapaciteta. Jedan od značajnih zadataka programa jeste i priprema zemalja kandidata za primenu carinskih propisa i procedura EU.

Ciljevi:

- odgovor na potrebe unutrašnjeg tržišta, uključujući bezbednost lanca snabdevanja;
- harmonizovanje procedura i operacija carinskih administracija;

- ujednačavanje kontrolnih radnji na svim punktovima EU granice;
- zaštita finansijskih interesa Zajednice;
- jačanje bezbednosti i sigurnosti građana;
- priprema budućih članica EU, razmena iskustava i prenos znanja carinskim administracijama ovih zemalja;

Aktivnosti:

- razvoj sistema komunikacije i razmene informacija;
- benčmarking (benchmarking);
- seminari, radionice;
- radne posete;
- obuka i usavršavanje;
- monitoring aktivnosti;
- ostale aktivnosti neophodne za realizaciju ciljeva programa.

Implementacija:

Implementaciju koordinira i organizuje Evropska komisija sa zemljama članicama u skladu sa zajedničkom politikom koju definiše Grupa za carinsku politiku. Pozivi za učešće na tenderima (Calls for tenders) objavljuju se godišnje u zavisnosti od aktivnosti koje podržava programa. Program je namenjen carinskim administracijama.

Učešće Srbije:

U dokumentu EK »Western Balkans: Enhancing the European perspective» (aneks, tabela o programima EZ) Komisija je preporučila zemljama potencijalnim kandidatima uključivanje u ovaj program. Pokrenuta je procedura za uključivanje Republike Srbije i očekuje se da MoR uskoro bude potpisan.

Detaljnije informacije:

Informacije o programu - internet stranica
Evropske komisije: http://ec.europa.eu/taxation_customs/customs/cooperation_programmes/customs_2007/index_en.htm

IX Napomene

KORISNI SAVETI

1. Voditi računa o evropskoj dimenziji projekta.

Svi programi Zajednice su različiti. Većina njih funkcioniše na bazi projekata. S obzirom da se radi o programima i projektima Evropske unije, neophodno je da projekti sadrže evropsku dimenziju – jasan evropski cilj kojem će projekat doneti dodatnu vrednost. Zato je potrebno uvek imati u vidu širi kontekst, odnosno koji su razvojni ciljevi aktuelni u EU u periodu koji program pokriva. Većina programa u periodu 2007-2013. godina usmerna je na ostvarivanje ciljeva Lisabonske strategije, usvojene 2000. godine.

2. Naglasiti kako se projekat uklapa u ciljeve Lisabonske strategije.

Evropska unija je 2000. godine postavila *strateški cilj da do 2010. godine postane najkonkurentnija i najdinamičnija privreda na svetu, zasnovana na znanju, sposobna da ostvari održivi ekonomski rast sa većim brojem i kvalitetnijim radnim mestima i jačom socijalnom kohezijom*. Definisana su tri prioriteta pravca delovanja:

- 1) snažna podrška razvoju znanja i inovacija,
- 2) stvaranje boljih uslova za investiranje i rad u Evropi i
- 3) više posla, odnosno jača socijalna kohezija.

Navedeni prioriteti konkretizovani su u 24 smernice za rast i zapošljavanje koje čine srž aktuelne faze realizacije Lisabonske strategije i koje su integrisane u sve tekuće programe Zajednice, što treba imati u vidu prilikom predlaganja projekata.

Lisabonska strategija - Smernice za rast i zapošljavanje

Makroekonomske smernice:

1. osigurati ekonomsku stabilnost za održivi rast;
2. štitići ekonomsku i fiskalnu održivost kao osnovu za povećanje zaposlenosti;
3. promovisati efikasnu raspodelu resursa u pravcu stimulisanja privrednog rasta i zapošljavanja;
4. osigurati da kretanje plata bude u funkciji makroekonomske stabilnosti i rasta;
5. promovisati veću koheziju makroekonomskih, strukturnih i politike zapošljavanja;
6. doprinositi dinamizmu i dobrom funkcionisanju Evropske monetarne unije (EMU);

Mikroekonomske smernice:

7. povećati i unaprediti ulaganja u istraživanje i razvoj, posebno iz privatnih izvora;
8. podsticati i pomagati razvoj svih oblika inovativnosti;
9. podsticati i podržavati efikasno i široko korišćenje informacionih i komunikacionih tehnologija (IKT), kao i izgradnju informacionog društva za sve građane;
10. jačati konkurentne prednosti evropske industrijske baze;
11. podsticati održivo korišćenje prirodnih resursa i jačati sinergiju između zaštite životne sredine i rasta;
12. jačati i produbljivati unutrašnje tržište;
13. osigurati otvorena i konkurentna tržišta unutar i van Evrope i "ubirati plodove" globalizacije;
14. razvijati konkurentnije poslovno okruženje i podsticati inicijativnost privatnog sektora putem povoljnijih propisa;
15. promovisati unapređenje preduzetničke kulture i kreirati sistem podrške MSP;
16. proširiti, unaprediti i povezati evropsku infrastrukturu,

kompletirati prioritetne prekogranične projekte;

Smernice za zapošljavanje:

17. sprovoditi politike usmerene ka punoj zaposlenosti, poboljšanju kvaliteta i produktivnosti na poslu, kao i jačanju socijalne i teritorijalne kohezije;
18. promovisati pristup poslu usklađen sa životnim ciklusom (*Life cycle approach*).
19. obezbediti inkluzivno tržište rada, učiniti rad atraktivnijim, uključiti osobe sa posebnim potrebama i pasivne radnosposobne osobe;
20. adekvatnije odgovarati na potrebe tržišta rada;
21. promovisati fleksibilnost kombinovanu sa sigurnošću i smanjiti segmentaciju tržišta rada poštujući odgovarajuću ulogu socijalnih partnera;
22. obezbediti da kretanje plata i drugih troškova rada stimulišu zapošljavanje;
23. proširiti i poboljšati ulaganje u ljudski potencijal;
24. usvojiti sisteme obrazovanja i stručnog usavršavanja koji će obezbediti nove kompetencije (znanja, veštine i sposobnosti) koje se traže.

3. Uklopiti u strateške ciljeve EU u određenoj oblasti.

Preporučljivo je pogledati strateška dokumenta i ciljeve EU u pojedinim oblastima koje program pokriva, kao što je na primer za program Progres – Evropska strategija zapošljavanja i Evropska socijalna agenda, za programe iz oblasti pravosuđa, bezbednosti i sloboda – Haški program, za program Zaštita potrošača – Strategija EU za zaštitu potrošača, informacione i komunikacione tehnologije - Strategijom i2010 - Evropsko informaciono društvo 2010 itd.

4. Pridržavati se striktno uslova i kriterijuma za određeni program.

Na internet stranici programa mogu se naći sve relevantne informacije: priručnici sa detaljnim informacijama i uputstvima, uslovima ko može da učestvuje, koliko partnera je potrebno, kako ih pronaći, formulari, uputstva kako popuniti formular, kako dostaviti predlog projekta, rokovi, kako se vrši ocenjivanje i sl. Ukoliko postoji domaća agencija ili kontakt punkt za određeni program, svakako kontaktirati i konsultovati se.

5. Jasna i pregledna struktura projekta.

Šanse da projekat bude usvojen povećava pregledna, jasna i atraktivna prezentacija (grafikoni i sl.) na engleskom ili nekom drugom jeziku EU (obratiti pažnju u propozicijama). Koristiti EU terminologiju.

6. Pažljivo izabrati partnere koji će aktivno učestvovati, a ne statirati da bi se zadovoljila forma.

Minus je ukoliko se ne vidi da svaki partner ima određenu ulogu. Plus je više aktivnih partnera iz više zemalja.

7. Imati u vidu da EU u glavnom ne finansira u potpunosti projekat, potrebno je obezbediti sredstva iz drugih izvora.

8. Proučiti prethodne projekte u programu iz iste oblasti.

9. Realno i pažljivo isplanirati projekat.

Prilikom planiranja projekta, posebno finansijske konstrukcije, ukalkulisati pripremni period, za manje projekte – 2 do 4 nedelje, za veće projekte – pola godine ili celu godinu u zavisnosti od propozicija za određeni program.

10. Inovativni karakter projekta.

Takvi projekti imaju veću težinu, bitno je naglasiti inovativnost i njenu relevantnost u evropskim okvirima.

Izvor informacija

Informacije o Lisabonskoj strategiji:
http://ec.europa.eu/growthandjobs/index_en.htm

Informacije o Socijalnoj agendi:
http://ec.europa.eu/employment_social/social_policy_agenda/social_pol_ag_en.html

Informacije o Evropskoj strategiji zapošljavanja:
http://ec.europa.eu/employment_social/employment_strategy/index_en.htm

Informacije o Haškom programu:
http://ec.europa.eu/justice_home/news/information_dossiers/the_hague_priorities/index_en.htm

Haški program:
http://www.europol.europa.eu/jit/hague_programme_en.pdf

Strategija EU za narkotike:
<http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index6790EN.html>

Strategija EU za zaštitu potrošača:
http://ec.europa.eu/consumers/strategy/index_en.htm

Informacije o strateškim ciljevima Evropske unije u oblasti obrazovanja:

http://ec.europa.eu/education/policies/2010/et_2010_en.html

Informacije o Strategiji EU za razvoj informacionog društva:
http://ec.europa.eu/information_society/eeurope/i2010/index_en.htm

Evropski portal za mlade:
http://europa.eu/youth/index.cfm?l_id=en

Informacije o Trans-evropskim transportnim mrežama TEN-T:
http://ec.europa.eu/ten/transport/guidelines/index_en.htm

Informacije o strateškim ciljevima EU u oblasti energetike:
http://ec.europa.eu/energy/strategies/index_en.htm

Informacije o Šestom akcionom programu EU za životnu sredinu:
<http://ec.europa.eu/environment/newprg/index.htm>

Informacije o Planu D Evropske unije „Plan D for Democracy, Dialogue and Debate“:
http://www.speakupeurope.eu/plan_d.html

Informacije o Instrumentu za pretpriputnu pomoć – IPA:
Internet stranica Evropske komisije

Realizaciju projekta
*Lokalna samouprava i civilno
društvo u procesu
programiranja i projektovanja
Instrumenta pretprijetne
pomoći EU Srbiji 2007-2013.*
i štampanje publikacije podržao
je Fond za otvoreno društvo.

